

**Update Tussentijdse evaluatie
Programma Communautair Initiatief
INTERREG IIIA 2000 – 2006
Euregio Maas-Rijn**

September 2005

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	3
1 INLEIDING	8
1.1 AANLEIDING EN DOELSTELLING UPDATE TUSSENTIJDSE EVALUATIE	8
1.2 GRENDOVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING EN INTERREG IIIA PROGRAMMA	8
1.3 OPZET UPDATE TUSSENTIJDSE EVALUATIE	9
1.4 OPBOUW RAPPORT	9
2 IMPLEMENTATIE AANBEVELINGEN TUSSENTIJDSE EVALUATIE 2003	10
2.1 FASE 1 RELEVANTIE EN COHERENTIE VAN DE STRATEGIE	10
2.2 FASE 2 EFFECTIVITEIT VAN HET PROGRAMMA.....	12
2.3 FASE 3 EFFICIËNTIE VAN HET PROGRAMMA	14
2.4 FASE 4 FUNCTIONEREN VAN DE UITVOERINGSMODALITEITEN.....	15
2.5 CONCLUSIE	16
3 EFFECTIVITEIT	17
3.1 DE FINANCIËLE VOORTGANG VAN HET PROGRAMMA	17
3.1.1 <i>Voortgang op programmaniveau</i>	17
3.1.2 <i>Voortgang op prioriteitsniveau</i>	19
3.2 DE INHOUDELIJKE VOORTGANG VAN HET PROGRAMMA	21
3.2.1 <i>Beoordeling voortgang op basis van indicatorenset</i>	22
3.2.2 <i>Beoordeling voortgang op basis van actiedomeinen uit PCI</i>	23
3.3 DE HORIZONTALE DOELSTELLINGEN	24
3.4 VERWACHTINGEN TEN AANZIEN VAN REALISATIE VAN DE DOELSTELLINGEN.....	25
3.5 CONCLUSIE	28
4 EFFICIËNTIE	29
4.1 INLEIDING.....	29
4.2 EFFICIËNTIE VAN HET PROGRAMMA.....	29
4.2.1 <i>Value for money binnen INTERREG</i>	29
4.2.2 <i>Concentratie van middelen</i>	31
4.2.3 <i>Inzet van middelen per financieringsbron</i>	32
4.3 CONCLUSIE	32
5 EFFECTIVITEIT IN PERSPECTIEF	33
5.1 INLEIDING	33
5.2 SUCCESVOLLE INITIATIEVEN	34
5.3 CONCLUSIE	36
6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	37

SAMENVATTING

Achtergrond en doelstelling

De Euregio Maas-Rijn is één van de oudste grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden op de Europese landkaart. De Europese Commissie stelt sinds 1991 financiële middelen beschikbaar via het Communautair Initiatief INTERREG om de grensoverschrijdende samenwerking op structurele wijze te bevorderen. Bij besluit van 22 november 2001 heeft de Europese Commissie het INTERREG IIIA programma (PCI INTERREG IIIA) voor de Euregio Maas-Rijn goedgekeurd.

In 2003 is dit programma tussentijds geëvalueerd in overeenstemming met artikel 42 van EG-verordening nr. 1260/1999. In lid 4 van ditzelfde artikel verlangt de Europese Commissie een update van de tussentijdse evaluatie uiterlijk 31 december 2005. Het doel van deze update kan als volgt worden omschreven:

“Het informeren van de Europese Commissie over de toegevoegde waarde van het Europees Regionaal Beleid, het verder vergroten van deze toegevoegde waarde en het verbeteren van de uitvoering”.

Daarnaast gebruikt de Europese Commissie de resultaten van de update ter voorbereiding op de besluitvorming omtrent de inzet van de Structuurfondsen in de periode van 2007 tot en met 2013.

Proces: methodologie

De update van de tussentijdse evaluatie is opgesteld door ERAC als onafhankelijk evaluator. Voor het uitvoeren van deze update is een methodiekbeschrijving opgesteld waarin een overzicht gegeven wordt van de evaluatieactiviteiten en de te gebruiken informatiebronnen (zie bijlage A van dit rapport). De methodiekbeschrijving volgt het bestek dat door het EMR Bureau is opgesteld voor de update van de tussentijdse evaluatie.

De update van de tussentijdse evaluatie is begeleid door het EMR Bureau en de ad-hoc Stuurgroep. De nadruk ligt op het vergelijken van de resultaten gepresenteerd in de tussentijdse evaluatie, met als peildatum 30 juni 2003, met de resultaten per 30 juni 2005. Tevens wordt gekeken naar de wijze waarop de aanpassingen naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie hebben bijgedragen aan de huidige stand van zaken.

Onderstaand wordt een samenvatting gegeven van de bevindingen, conclusies en aanbevelingen. Voor een uitgebreide beschrijving en analyse wordt verwezen naar de betreffende hoofdstukken van dit evaluatierapport.

Implementatie aanbevelingen tussentijdse evaluatie 2003

Na de tussentijdse evaluatie heeft de Euregio Maas-Rijn een inventarisatie gemaakt van de projecten in voorbereiding, inclusief de verwachte financiële omvang en het verwachte slagingspercentage. Op basis van deze inventarisatie en de economische situatie is besloten nadruk te leggen op de ontwikkeling van nieuwe projecten binnen prioriteit 2. Dit heeft geleid tot budgetoverhevelingen en – verschuivingen om de nieuwe speerpunten ook financieel mogelijk te maken.

Uit de tussentijdse evaluatie bleek dat de uitgaven op projectniveau achterbleven bij de verwachtingen. De Euregio Maas-Rijn heeft dan ook diverse acties geïnitieerd om de projecten in uitvoering te stimuleren hun uitgaven te bespoedigen en zoveel mogelijk de financiële planning in de aanvraag te volgen. Dit heeft ertoe geleid dat in 2003 en 2004 N+2 is gehaald.

De tussentijdse evaluatie heeft niet alleen tot financiële aanpassingen geleid, ook op inhoudelijk vlak zijn wijzigingen doorgevoerd. De indicatorenset is namelijk aangepast door nieuwe indicatoren toe te voegen, indicatoren te herdefiniëren of te splitsen en de streefwaarden voor bepaalde indicatoren aan te passen. Daarnaast is in de nieuwe indicatorenset voor alle indicatoren een definitie gegeven. Ook hebben de projectindieners de vrijheid gekregen zelf indicatoren toe te voegen om de projectdoelstellingen nader te kwantificeren.

De lengte van het besluitvormingsproces is geanalyseerd naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie. Gebleken is dat de traagheid in dit proces met name veroorzaakt wordt door regionale procedures en de financiële en inhoudelijke beoordeling van het project door alle partnerregio's. Een nadere analyse van de procedures is nodig om na te gaan of er mogelijkheden zijn voor versnelling van het besluitvormingsproces. Met het oog op N+2 zijn reeds twee acties geïnitieerd, welke tevens een positief effect hebben op het besluitvormingsproces:

- De mogelijkheid om projecten via een schriftelijke ronde goed te keuren, afhankelijk van het dringende karakter en de mogelijke consequenties voor N+2;
- Versnelling van de goedkeuring van projecten door projecten met 2 of 3 partners op te laten starten en de mogelijkheid open te laten voor eventuele aanvullende aanvragen (bijvoorbeeld integratie nieuwe partners in een latere fase van een project).

Tot slot heeft de Euregio Maas-Rijn concrete communicatieacties ontwikkeld om verschillende doelgroepen op de hoogte te brengen en nieuwe potentiële deelnemers te interesseren voor het INTERREG IIIA programma.

Effectiviteit

De resultaten van de tussentijdse evaluatie en de inventarisatie van projecten in ontwikkeling hebben geleid tot budgetoverhevelingen en –verschuivingen. Vanuit maatregel 1.2 'Bevordering van de grensoverschrijdende mobiliteit' en maatregel 2.2 'Toerisme' is budget overgeheveld naar maatregel 2.1 'Bevorderen nieuwe en vernieuwende bedrijvigheid'. Daarnaast is binnen prioriteit 4 budget overgeheveld van maatregel 4.1 'Versterken van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt' naar maatregel 4.2 'Scholing en beroepsopleiding'. Tot slot is ook het totale budget aan Europese middelen verhoogd tot Euro 53.880.812, dankzij de indexering van de Europese Commissie. Het grootste gedeelte van deze extra middelen is toegekend aan maatregel 2.1.

Per 30 juni 2005 (65% van de beschikbare committeringstijd) is Euro 52.180.403,21 gecommiteerd¹ in 87 projecten. Het committeringstempo bedraagt hiermee 97%. De committering voor het INTERREG IIIA programma verloopt dan ook goed.

De gerealiseerde en gecertificeerde uitgaven blijven hierbij achter en bedragen per 30 juni 2005 Euro 19.316.495,04 (35,9% van de begrote Europese middelen). Ten opzichte van de tussentijdse evaluatie is dit echter significant hoger, in juni 2003 was dit namelijk nog slechts 6%. Van het totale gecommiteerde bedrag is inmiddels 37% gerealiseerd en gecertificeerd. Door de inspanningen van het EMR Bureau is de norm voor N+2 zowel in 2003 als in 2004 gehaald. Gezien het achterblijven van de gerealiseerde en gecertificeerde uitgaven ten opzichte van de committeringen zal het uitgavenniveau ook in de toekomst de nodige druk blijven leggen.

De indicatorenset van het INTERREG IIIA programma is in navolging van de aanbevelingen in de tussentijdse evaluatie aangepast en aangevuld. De belangrijkste wijziging in indicatoren per maatregel is het verschil tussen indirect en direct aan het project gebonden resultaten. Daarnaast zijn per maatregel indicatoren, gericht op het meten van de output per project, toegevoegd. Bovendien zijn de streefwaarden voor de indicatoren aangepast op basis van de goedgekeurde projecten, projecten in voorbereiding en verwachte projecten in de toekomst. De effecten van de aanpassingen op de coherentie van de indicatorenset kunnen nog niet bepaald worden. In de komende jaren zullen deze effecten blijken en kan de set nog aangescherpt en bijgestuurd worden.

Naast de aanpassingen in de opzet en het gebruik van de indicatorenset om de inhoudelijke voortgang op kwantitatief niveau te kunnen monitoren, is door het EMR Bureau een extra inspanning geleverd. Deze inspanning heeft geresulteerd in een aantal zogenaamde actiedomeinen per maatregel die tezamen de inhoudelijke doelstellingen omvatten zoals gedefinieerd in de programmadocumenten. Vervolgens is bepaald welke bijdrage de projecten leveren aan deze actiedomeinen. Deze exercitie, die meting van de inhoudelijke voortgang op kwalitatief niveau mogelijk maakt, heeft een duidelijke meerwaarde voor de inhoudelijke evaluatie op programmaniveau.

---

¹ In het totaal gecommiteerde bedrag is de wijziging van 2 projecten binnen de prioriteit 'Technische Bijstand' als gevolg van toevoeging van de indexeringsmiddelen nog niet doorgevoerd. De wijziging van deze projecten is goedgekeurd onder voorbehoud van ontvangst van de cofinancieringsverklaringen. Tot op heden zijn deze verklaringen nog niet van alle deelregio's ontvangen.

Al sinds de start van het programma worden de positieve effecten van de projecten op de horizontale doelstellingen kwalitatief beoordeeld. De aanpassing van de indicatorenset heeft ertoe geleid dat de horizontale doelstellingen 'positieve effecten op de arbeidsmarkt' en 'duurzaamheid' beter gekwantificeerd worden. De horizontale doelstelling 'gelijkheid van kansen' wordt nog niet gekwantificeerd. Het EMR Bureau streeft ernaar de positieve effecten van de projecten op de horizontale doelstellingen te kwantificeren in het INTERREG IIIA eindverslag door aan te geven welk percentage van de projecten positief scoort op de horizontale doelstellingen.

De Europese Commissie heeft gevraagd voor de volgende basisindicatoren de huidige stand van zaken aan te geven:

- bruto / netto gecreëerde arbeidsplaatsen;
- netto cijfers van plaatsing van mensen getraind met behulp van het INTERREG IIIA programma;
- toename van de grensoverschrijdende verkeersstromen (m.n. transport);
- toename in milieukwaliteit.

Het creëren van werkgelegenheid is een belangrijke doelstelling binnen het INTERREG IIIA programma. Diverse maatregelen dragen hieraan bij. In de verschillende projecten zijn per 30 juni 2005 al verschillende directe arbeidsplaatsen gecreëerd. De verwachting is dan ook dat de doelstelling voor directe arbeidsplaatsen gehaald zal worden. De doelstelling ten aanzien van indirecte arbeidsplaatsen is op dit moment reeds zeer ruim gehaald.

Op dit moment zijn geen cijfers bekend van mensen die daadwerkelijk op de arbeidsmarkt geplaatst zijn na het volgen van een met INTERREG IIIA middelen gefinancierde training. Binnen de goedgekeurde projecten nemen verschillende personen deel aan training- en scholingsactiviteiten. Aangezien het hier vaak scholieren betreft zijn hun mogelijkheden op de arbeidsmarkt pas over enige tijd te meten.

Het belang van grensoverschrijdende verkeersstromen wordt binnen het INTERREG IIIA programma groot geacht. Inmiddels zijn vijf projecten goedgekeurd die hieraan bijdragen. Het verwachte effect van deze projecten op de betreffende indicatoren is groot, de realisatie blijft echter achter. Goede monitoring is dan ook belangrijk om de effecten te kunnen meten.

De projecten binnen prioriteit 3 'Bescherming van het leefmilieu' dragen bij aan de realisatie van de vierde basisindicator 'Toename in milieukwaliteit'. Gezien de reeds behaalde resultaten op de indicatoren mag verwacht worden dat de gewenste effecten binnen het INTERREG IIIA programma bereikt zullen worden.

Efficiëntie

Om de efficiëntie te bepalen zijn de bijdragen van de gecommitteerde projecten aan de output- en resultaatindicatoren gerelateerd aan het beslag op de Europese middelen (value for money). De aanpassing van de indicatorenset maakte het mogelijk deze analyse op kwantitatieve wijze uit te voeren.

Voor alle maatregelen is de value for money goed. Dit betekent dat met het inzetten van de Europese middelen de geplande inhoudelijke doelstellingen ruimschoots gehaald worden. In veel gevallen zijn de inhoudelijke doelstellingen zelfs al overschreden.

Daarnaast is gekeken of de middelen geconcentreerd worden ingezet. De Europese Commissie wil namelijk zichtbare projecten subsidiëren en versnippering van Europese middelen tegengaan. In de periode na de tussentijdse evaluatie is een aantal financieel omvangrijkere projecten goedgekeurd. Dit heeft ertoe bijgedragen dat op dit moment de gemiddelde Europese bijdrage per project én de gemiddelde totale omvang van de projecten groter is dan ten tijde van de tussentijdse evaluatie en het INTERREG II programma. De Europese middelen zijn dus geconcentreerd ingezet.

Effectiviteit in perspectief

Het INTERREG IIIA programma is gericht op het stimuleren van grensoverschrijdende samenwerking ter versterking van de sociaal-economische ontwikkeling van grensregio's. Om hierover een goed beeld te kunnen vormen is het evalueren van alleen de INTERREG IIIA periode niet voldoende. Veel projecten zijn namelijk reeds in eerdere INTERREG programma's gestart, waarna de samenwerking steeds verder ontwikkeld is.

In de eerste INTERREG periodes lag het accent veelal nog op het zoeken en leggen van contacten, het doen van onderzoek, het uitvoeren van haalbaarheidsstudies, planontwikkeling en het uitvoeren van pilotprojecten. De samenwerking gaat echter steeds verder en is meer en meer gericht op implementatie en uitvoering. Daarnaast is voor sommige partnerschappen de concrete samenwerking pas gestart in INTERREG IIIA. Deze projecten zullen een vervolg moeten krijgen om uiteindelijk tot beoogde tastbare en blijvende resultaten te kunnen leiden. Projecten moeten dan ook in veel gevallen beschouwd worden als deelstappen die in een latere periode een nadere uitwerking behoeven om in de toekomst een blijvend resultaat te kennen.

Conclusies en aanbevelingen

De Euregio Maas-Rijn heeft de aanbevelingen veelal volledig uit de tussentijdse evaluatie overgenomen en geïmplementeerd. Op het moment dat een aanbeveling niet is overgenomen, is dit onderbouwd. De implementatie van de aanbevelingen heeft reeds geleid tot bevredigende resultaten ten aanzien van de budgetoverheveling, initiëring van nieuwe projectvoorstellen, de betrouwbaarheid van het gebruik van de indicatoren en contacten tussen de projectontwerpers/-uitvoerders en de regionale projectmanagers.

Wat betreft de aanbevelingen in het kader van het inkorten van het besluitvormingsproces wordt aanbevolen hier aandacht aan te blijven besteden, ook met het oog op INTERREG IV. Een versnelling van het besluitvormingsproces is wenselijk in het kader van het snel starten met de uitvoering van goedgekeurde projecten.

De effectiviteit van het programma is zowel inhoudelijk als financieel bekeken. Het committeringspercentage van het INTERREG IIIA programma ligt per 30 juni 2005 op 97% en verloopt dan ook goed. Per 30 juni 2005 is 35,9% van de beschikbare Europese middelen uitgegeven. De N+2 norm is zowel in 2003 en in 2004 gehaald. Echter, het uitgaventempo blijft een belangrijk aandachtspunt, gelet op de N+2 normen waar het INTERREG IIIA programma ieder jaar mee te maken heeft.

De financiële voortgang per prioriteit laat zien dat alleen binnen prioriteit 1, 4 en 5 nog ruimte bestaat voor het goedkeuren van nieuwe projecten. Om goed in te kunnen spelen op de projecten in voorbereiding heeft het Comité van Toezicht in de eerste helft van 2005 twee maal budgetverschuivingen tussen maatregelen binnen een prioriteit goedgekeurd. Op basis van de projecten in voorbereiding verwacht het EMR Bureau nog in het najaar van 2005 een verzoek tot budgetoverheveling tussen prioriteiten ter goedkeuring voor te leggen aan de Europese Commissie.

Wat betreft de inhoudelijke voortgang kan geconcludeerd worden dat de realisatie van de doelstellingen over het geheel gezien goed verloopt. De realisatie van het aantal gewenste arbeidsplaatsen zal geen probleem opleveren. De aantallen deelnemers aan cursussen zijn hoog, verwacht mag worden dat plaatsing naar aanleiding daarvan geen problemen zal opleveren. Ten aanzien van de grensoverschrijdende verkeersstromen blijft de realisatie tot op heden achter. De realisatie van de indicatoren voor milieukwaliteit wisselt, maar verwacht wordt dat de doelen gerealiseerd gaan worden.

Het is van belang het gebruik en de resultaten van de nieuwe indicatorenset goed en scherp te volgen in 2005 en 2006 om de ervaringen van alle partijen in beeld te kunnen brengen. Op basis van de ervaringen met de herziene indicatorenset kan vervolgens ook in een eventueel vervolgprogramma vanaf 2007 gestart worden met een definitieve en goed doordachte indicatorenset.

Om de inzet van de financiële middelen in relatie tot de inhoudelijke resultaten te analyseren, is de value for money bepaald. Dit is het beslag op de Europese middelen door goedgekeurde projecten gerelateerd aan het behalen van de output- en resultaatindicatoren. Voor alle maatregelen is de value for money goed.

Wanneer de resterende Europese middelen niet voldoende zijn om alle projecten in voorbereiding goed te keuren, biedt de value for money een goed kader voor het afwegen van de belangen van de verschillende projecten en de noodzaak van de Europese bijdrage.

De Europese Commissie wil dat de Europese middelen geconcentreerd worden ingezet. Met name sinds de tussentijdse evaluatie is de gemiddelde omvang van de projecten door het goedkeuren van een aantal financieel omvangrijke projecten, toegenomen.

Voor de resterende duur van het programma is het belangrijk thema's te identificeren waarop het programma, evenals een eventueel vervolprogramma, zich verder kan richten. Thema's kunnen gedefinieerd worden aan de hand van succesvolle 'vuurtorenprojecten', waarbij het stadium van de samenwerking een aandachtspunt is. Voortzetting van het programma in de volgende periode zal leiden tot blijvende samenwerking en resultaten.

In dit kader is de effectiviteit van het programma op langere termijn bezien. De resultaten van het programma houden niet op, op het moment dat alle projecten binnen het programma zijn afgerond. De projecten maken deel uit van een samenwerkingsproces dat een langere periode omvat. In veel gevallen worden vervolinitiatieven voorzien en noodzakelijk geacht. Een blijvende vorm of een blijvend resultaat is het uiteindelijke doel van het INTERREG programma. Voor een eventueel vervolprogramma is het van belang de subsidiemogelijkheden te concentreren op beleidsvelden en projecten waarbij grensoverschrijdende samenwerking al vergevorderd is, zodat een blijvend resultaat gegarandeerd is.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling update tussentijdse evaluatie

In 2003 is het PCI INTERREG IIIA voor de Euregio Maas-Rijn tussentijds geëvalueerd in overeenstemming met artikel 42 van Verordening (EG) Nr. 1260/1999. Het doel van de tussentijdse evaluatie was nagaan in hoeverre het INTERREG IIIA programma tot nu toe heeft bijgedragen aan de doelstellingen in het PCI. Op basis van de evaluatie is een aantal aanbevelingen gedaan om de kwaliteit en relevantie van het programma te verbeteren.

Om na te gaan of de conclusies en aanbevelingen van de tussentijdse evaluatie hebben geleid tot acties en eventuele aanpassingen in het INTERREG IIIA programma voor de Euregio Maas-Rijn, wordt, in overeenstemming met lid 4 van artikel 42 van Verordening (EG) Nr. 1260/1999, een update van de tussentijdse evaluatie uitgevoerd.

Het doel van de update van de tussentijdse evaluatie is enerzijds het informeren van de Europese Commissie over de toegevoegde waarde van het Europese Regionaal Beleid, het verder vergroten van deze toegevoegde waarde en het verbeteren van de uitvoering. De resultaten van de update worden anderzijds door de Europese Commissie gebruikt ter voorbereiding op de besluitvorming omtrent de inzet van de Structuurfondsen in de periode van 2007 tot en met 2013. Naast deze tweeledige hoofddoelstelling heeft de update de volgende nevensdoelstellingen:

- Nagaan of de aanbevelingen uit de tussentijdse evaluatie hebben geleid tot aanpassingen in het programma;
- Analyseren op welke wijze deze aanpassingen zijn geïmplementeerd;
- Beoordelen van de eerste output, resultaten en impact van de interventies (inhoudelijke en financiële voortgang) en deze afzetten tegen de beoogde resultaten na afloop van het programma (effectiviteit) en de inzet van de middelen (efficiëntie);
- Analyseren en beoordelen van de behaalde resultaten ten opzichte van de gestelde doelstellingen zoals geformuleerd in het PCI INTERREG IIIA;
- Conclusies trekken ten aanzien van de efficiëntie, effectiviteit en impact van het programma;
- Het formuleren van aanbevelingen voor de toekomst.

De rapportage is gestructureerd aan de hand van bovengenoemde doelstellingen.

1.2 Grensoverschrijdende samenwerking en INTERREG IIIA programma

De Euregio Maas-Rijn is één van de oudste grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden op de Europese landkaart. Deze Euregio verenigt de Regio Aken, het zuidelijk gedeelte van de Nederlandse provincie Limburg, de Belgische provincies Limburg en Luik en de Duitstalige Gemeenschap van België. Sinds 1991 heeft de Euregio Maas-Rijn een wettelijk kader in de vorm van een stichting volgens Nederlands recht.

Met ingang van 1991 heeft de Europese Commissie, door middel van het Communautair Initiatief INTERREG, een meer actieve houding aangenomen ten aanzien van grensregio's. Doel van de INTERREG programma's is het ontwikkelen van een gezamenlijke strategie om de grensoverschrijdende samenwerking op structurele wijze te bevorderen. Met de aanwijzing van de Euregio Maas-Rijn als stimuleringsgebied, kreeg de grensoverschrijdende samenwerking in dit gebied een belangrijke impuls. Inmiddels zijn de programma's INTERREG I (1991-1993) en INTERREG II (1994-1999) uitgevoerd en afgerond. Voor de periode 2000-2006 heeft de Euregio Maas-Rijn een PCI opgesteld in het kader van INTERREG IIIA. Naast de reeds genoemde deelgebieden van de Euregio Maas-Rijn maken ook de Kreise Bitburg-Prüm en Daun (beiden gelegen in de Duitse lidstaat) deel uit van het programmagebied dat in aanmerking komt voor INTERREG IIIA.

1.3 Opzet update tussentijdse evaluatie

Voor het uitvoeren van de update van de tussentijdse evaluatie is een methodiekbeschrijving opgesteld. Deze is als bijlage A toegevoegd aan dit evaluatierapport. In deze beschrijving staat een overzicht van de activiteiten die zijn ondernomen bij de verschillende onderdelen van het evaluatierapport. Bij iedere activiteit is eveneens vermeld welke informatiebronnen daarbij gebruikt zijn.

De informatie voor de meeste onderdelen van de update is verzameld via deskresearch. De gegevens uit het InterDB systeem zijn hiervoor een belangrijke bron geweest. Daarnaast is de informatie voor de update vergaard via interviews met personen die reeds lange tijd betrokken zijn bij de uitvoering van het INTERREG programma en projecten.

De methodiekbeschrijving volgt het bestek dat door het EMR Bureau is opgesteld voor de update van de tussentijdse evaluatie. Dit bestek is op 5 november 2004 goedgekeurd door het Comité van Toezicht. Het EMR Bureau heeft de methodiekbeschrijving op 23 december 2004 goedgekeurd. De update van de tussentijdse evaluatie is, net als de tussentijdse evaluatie, begeleid door het EMR Bureau en de ad-hoc Stuurgroep.

De nadruk in de update ligt op de vergelijking van de resultaten gepresenteerd in de tussentijdse evaluatie (30.06.2003) met de stand van zaken per 30 juni 2005. Daarnaast ligt de nadruk op de wijze waarop de aanpassingen in het programma naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie hebben bijgedragen aan de huidige stand van zaken. Tot slot is bij het opstellen van de update de meerwaarde van het INTERREG programma voor de Euregio Maas-Rijn geanalyseerd.

1.4 Opbouw rapport

Dit rapport telt in totaal zes hoofdstukken, inclusief het huidige hoofdstuk. In de tussentijdse evaluatie zijn diverse aanbevelingen gedaan om de kwaliteit en relevantie van het PCI INTERREG IIIA te vergroten. Hoofdstuk twee geeft een overzicht van de acties die zijn uitgevoerd naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de wijze waarop deze acties zijn geïmplementeerd.

Daarna volgt in het derde hoofdstuk een analyse van de effectiviteit van het programma. In dit hoofdstuk wordt de financiële en inhoudelijke voortgang van het programma gepresenteerd en beoordeeld. Daarnaast vormen een analyse ten aanzien van de haalbaarheid van de doelstellingen uit het PCI en de mogelijke impact van het programma op langere termijn de grondslagen voor dit hoofdstuk. De efficiëntie van het programma wordt geanalyseerd in hoofdstuk vier. Hiertoe zal de relatie tussen de inzet van financiële middelen en het behalen van de inhoudelijke resultaten beoordeeld worden.

Het vijfde hoofdstuk is gericht op het beoordelen van de effectiviteit van INTERREG over een langere periode. In dit hoofdstuk wordt de periode vanaf INTERREG I tot en met heden bekeken. De deelconclusies van de voorgaande hoofdstukken komen samen in het zesde en laatste hoofdstuk, dat de bevindingen en conclusies van de update van de tussentijdse evaluatie van de Euregio Maas-Rijn bevat.

Bij het rapport van deze update behoort een afzonderlijk bijlagenboek. Naast de beschrijving van de methodische aanpak van de update, zijn daarin tevens enkele tabellen met uiteenlopende gegevens van het programma opgenomen. In het rapport wordt regelmatig naar het bijlagenboek verwezen.

Ten tijde van de tussentijdse evaluatie zijn vier fasen geformuleerd en is de voortgang van het programma ook op die wijze bekeken en beoordeeld. De resultaten van de tussentijdse evaluatie hebben geleid tot aanbevelingen per fase voor het INTERREG IIIA programma. In dit hoofdstuk wordt per paragraaf een fase gepresenteerd met daarin een overzicht van de aanbevelingen, de acties naar aanleiding van de aanbevelingen en de wijze waarop eventuele aanpassingen door het EMR Bureau zijn geïmplementeerd. Daarnaast worden per fase de vorderingen ten aanzien van deze implementatie en mogelijke acties voor de toekomst naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie weergegeven (paragraaf 2.1 tot en met 2.4). Een overzicht van de toepassing van de aanbevelingen is opgenomen in bijlage B. Tot slot worden de conclusies van dit hoofdstuk gepresenteerd (paragraaf 2.5).

2.1 Fase 1 Relevantie en coherentie van de strategie

In fase 1 is gekeken naar de relevantie en de coherentie van de strategie. Dit hield in dat een analyse werd gedaan naar de geldigheid van de bevindingen van de ex-ante evaluatie met betrekking tot de SWOT-analyse. Verder werd een beschrijving gegeven van recente ontwikkelingen in de sociaal-economische situatie. Tot slot is de relevantie van de ontwikkelingsvisie en de doelstellingen, zoals geformuleerd in het PCI, beoordeeld.

Tussentijdse evaluatie

In de tussentijdse evaluatie is geconcludeerd dat het PCI voldoende ruimte biedt om in te kunnen spelen op iedere gewenste ontwikkeling binnen de grensregio, waardoor, op basis van de sociaal-economische situatie, geen wijzigingen benodigd waren. Afhankelijk echter van de behoefte van de Euregio, is aangegeven dat er wel voor gekozen kan worden om sterker op specifieke onderwerpen in te zetten. Dergelijke keuzes zouden de zichtbaarheid en het sturend vermogen van het programma vergroten.

Naar aanleiding van deze aanbevelingen heeft de Euregio Maas-Rijn besloten geen wijzigingen aan te brengen in het PCI maar wel de behoeften vanuit het grensgebied nogmaals te bekijken. De behoeften zijn bepaald door een inventarisatie van de projecten in voorbereiding, de verwachte financiële omvang en het verwachte slagingspercentage. Dit initiatief is reeds ten tijde van de tussentijdse evaluatie in gang gezet, de afronding heeft plaatsgevonden ruim na afronding van de tussentijdse evaluatie. De inventarisatie heeft geleid tot inzicht in de financiële behoefte voor de prioriteiten en maatregelen.

Tussentijdse evaluatie

In het evaluatierapport werd tevens aangegeven dat, als gevolg van de veranderende sociaal-economische situatie, bepaalde prioriteiten binnen het programma belangrijker zijn geworden. Vanuit dat oogpunt is de aanbeveling gedaan meer nadruk te leggen op prioriteit 2 'Bevorderen van economische en wetenschappelijk/technologische samenwerking' en prioriteit 4 'Ontwikkeling en benutting van het menselijk potentieel' om bedrijven te stimuleren en de directe inzetbaarheid van mensen op de arbeidsmarkt te vergroten. Daarnaast bleek de urgentie voor projecten gericht op het verbeteren van de fysieke infrastructuur verminderd te zijn. Deze conclusie heeft geleid tot de aanbeveling om op korte termijn inzicht te krijgen in de projecten in voorbereiding voor prioriteit 1 'Verbeteren van de fysieke infrastructuur' en de benodigde financiële middelen, zodat bepaald kan worden of middelen wellicht overgeheveld kunnen worden naar andere prioriteiten.

Op basis van deze aanbeveling is de betrokkenheid van bedrijven in het INTERREG IIIA programma bekeken. De ad hoc Stuurgroep van de Euregio Maas-Rijn heeft hierbij aangegeven dat het vergroten van de betrokkenheid van bedrijven in de projecten en het programma in de praktijk lastig is. De belangrijkste reden hiervoor is de regelgeving ten aanzien van de de minimis en staatssteun, waardoor verondersteld wordt dat het voor private organisaties lastig is om direct of rechtstreeks te participeren in subsidieprojecten. In vervolg hierop is besloten geen bedrijfsgerichte regeling te ontwikkelen binnen het INTERREG IIIA programma.

De Euregio Maas-Rijn heeft wel besloten de nadruk te leggen op de ontwikkeling van nieuwe projecten binnen prioriteit 2. Vooral de regionale projectmanagers hebben hiertoe extra promotieactiviteiten ondernomen, zoals persconferenties, informatiedagen voor potentiële indieners en een nieuwsbrief. Dit heeft in 2004 geleid tot de voorbereiding en goedkeuring van negen nieuwe projecten in maatregel 2.1 'Bevorderen nieuwe en vernieuwende bedrijvigheid', waardoor een overdracht van middelen naar deze maatregel noodzakelijk was om de vraag naar middelen van deze projecten te kunnen beantwoorden. De exacte omvang van de budgettaire verschuivingen wordt nader toegelicht in hoofdstuk 3.

Naar aanleiding van de evaluatie is gekeken naar het aantal projectaanvragen in voorbereiding binnen prioriteit 4. Hieruit bleek dat er begin 2004 weinig aanvragen voorbereid werden. Gelet op de veranderingen in de economische situatie en de behoeften binnen de grensregio heeft de Euregio Maas-Rijn besloten de promotie voor het INTERREG IIIA programma te richten op deze prioriteit. Teneinde beter aan de behoeften te kunnen voldoen, heeft bovendien een verschuiving van budget tussen de maatregelen binnen prioriteit 4 plaatsgevonden. Door deze verschuiving zijn meer middelen beschikbaar gekomen voor projecten gericht op scholing en beroepsopleiding. Dit heeft in 2005 de goedkeuring van twee nieuwe projecten in het kader van scholing en beroepsopleiding mogelijk gemaakt (sinds de tussentijdse evaluatie zijn binnen maatregel 4.2 'Scholing en beroepsopleiding' 5 nieuwe projecten goedgekeurd).

De inventarisatie maakte eveneens duidelijk dat binnen prioriteit 1 nog enkele projecten in voorbereiding zijn. Inmiddels heeft dit geleid tot goedkeuring van twee nieuwe projecten binnen prioriteit 1. Gelet op de verwachte vraag naar financiële middelen van deze projecten bleek dat het totaal gereserveerde budget voor prioriteit 1 niet volledig benut zal worden voor het einde van de programmaperiode. Het overschot aan middelen binnen deze prioriteit en de vraag naar budget vanuit maatregel 2.1 heeft geleid tot een budgetoverheveling van maatregel 1.2 'Bevordering van de grensoverschrijdende mobiliteit' naar maatregel 2.1 'Bevorderen nieuwe en vernieuwende bedrijvigheid'.

Conclusie fase 1

De aanbevelingen uit de tussentijdse evaluatie voor fase 1 zijn grotendeels door de Euregio Maas-Rijn overgenomen en via diverse acties geïmplementeerd. Op bepaalde punten is afgeweken van de aanbevelingen. In deze gevallen is dit steeds met gegronde reden gebeurd, op basis van de actuele stand van zaken in de grensregio.

Naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie hebben onder andere budgetoverhevelingen en – verschuivingen plaatsgevonden om op financieel vlak de zwaartepunten voor het resterende deel van de programmaperiode aan te geven. Op dit moment beginnen de aanpassingen duidelijk hun vruchten af te werpen in de vorm van ontwikkelde projecten in de prioriteiten waaraan meer budget is toegewezen.

2.2 Fase 2 Effectiviteit van het programma

De effectiviteit van het INTERREG IIIA programma is beoordeeld in de tweede fase door de financiële en inhoudelijke voortgang van het programma te bekijken. Daarnaast is de relevantie van de, in het PCI opgenomen, indicatoren voor de projecten weergegeven en beoordeeld. Verder werden in deze fase de resultaten van de gehouden interviews gepresenteerd en is de plausibiliteit van de effectiviteit van het programma op gebiedsniveau bekeken.

Tussentijdse evaluatie

In de tussentijdse evaluatie is geconcludeerd dat één van de grotere uitdagingen binnen het programma het stimuleren van het uitgaventempo betreft, mede met het oog op N+2. Voor het stimuleren van de uitgaven zijn in het evaluatierapport diverse aanbevelingen gedaan.

In navolging van de tussentijdse evaluatie hebben de ad-hoc Stuurgroep en het Comité van Toezicht aangegeven dat het probleem van het achterblijven van de uitgaven veroorzaakt wordt door het lage aantal projecten in voorbereiding en het feit dat deze projecten een te beperkte financiële omvang hebben om daadwerkelijk een essentiële bijdrage te leveren aan de uitgaven op programmaniveau. De Euregio Maas-Rijn heeft dit knelpunt aangepakt door het aanmoedigen en opzetten van nieuwe projecten van een belangrijke financiële omvang. Hiervoor worden de mogelijkheden die INTERREG biedt actief gepromoot richting potentiële doelgroepen.

Daarnaast worden de projecten in uitvoering gestimuleerd de uitgaven te bespoedigen en zoveel mogelijk de financiële planning in de aanvraag te volgen. De Euregio Maas-Rijn heeft hiertoe, onder meer op basis van de tussentijdse evaluatie, de volgende acties geïnitieerd dan wel op reeds bestaande acties meer nadruk gelegd:

- intensiveren van contacten met projectontwerpers tijdens de ontwikkelfase met als doel een realistische en gedetailleerde inhoudelijke en financiële planning voor het project op te stellen;
- het organiseren van informatiesessies voor projectuitvoerders om het proces van inhoudelijke en financiële verantwoording te optimaliseren;
- versturen van herinneringsbrieven naar de projectindieners met het verzoek hun uitgaven te rapporteren. Wanneer de Euregio geen rapportage ontvangt, wordt een (aangetekende) herinnering gestuurd. In deze herinnering wordt de projectindieners gewezen op het risico van financiële sancties als gevolg van de vertraging, inclusief de omvang van het financiële risico en de toepassingsvoorwaarden;
- de verplichting voor projectindieners om ieder trimester de projectuitgaven te rapporteren bij de Euregio Maas-Rijn;
- instellen van extra controlesystemen bij de Euregio Maas-Rijn om de controle van de projectuitgaven te versnellen en dus de uitbetaling van subsidiemiddelen aan projectuitvoerders sneller te laten plaatsvinden:
  - een checklist aan de hand waarvan de projectuitvoerders kunnen controleren of alle benodigde documenten aan de rapportage zijn toegevoegd;
  - het door de projectuitvoerders laten toevoegen van een factuurlijsting;
- het frequent onderhouden van contact tussen regionale projectmanagers en de projectuitvoerders, o.a. door het regelmatig afleggen van projectbezoeken.

Uit de bespreking van de financiële en inhoudelijke voortgang in hoofdstuk 3 zal blijken dat bovenstaande acties tot resultaten geleid hebben.

Tussentijdse evaluatie

In de tussentijdse evaluatie is tevens geconcludeerd dat op middellange termijn (medio 2004) besloten dient te worden over overheveling van budgetten binnen het programma. De relevantie en urgentie van de maatregelen in combinatie met de voortgang in termen van committeringen en uitgaven vormen de basis voor het overhevelen van budget. Het evaluatierapport bevatte een overzicht van de mogelijk zinvolle budgetverschuivingen per prioriteit op basis van de cijfers per 30 juni 2003.

De Euregio Maas-Rijn heeft naar aanleiding van deze aanbeveling geïnterpreteerd binnen welke prioriteiten en maatregelen projecten in voorbereiding zijn, wat de verwachtingen zijn omtrent benodigde budgetten en wat het verwachte slagingspercentage voor de projecten is. Deze exercitie heeft geleid tot een verlaging van het budget voor de maatregelen 1.2 'Bevordering van de grensoverschrijdende mobiliteit' en 2.2 'Toerisme'. Het vrijvallende budget is overgeheveld naar maatregel 2.1 'Bevorderen nieuwe en vernieuwende bedrijvigheid'. Daarnaast heeft binnen prioriteit 4 'Ontwikkeling en benutting van het menselijk potentieel' een verschuiving van budget tussen de maatregelen plaatsgevonden. In juni 2004 is een officieel verzoek voor budgetoverheveling verzonden naar de Europese Commissie (zie paragraaf 3.1.1 en bijlage B en C).

Door het nauwgezet monitoren van de inhoudelijke en financiële voortgang van het INTERREG IIIA programma is halverwege 2005 gebleken dat een nieuwe budgetverschuiving noodzakelijk is om de nog resterende middelen zo efficiënt en effectief mogelijk in te kunnen zetten voor het aanpakken van grensproblematiek. De verwachting is dat nog in het najaar van 2005 een verzoek tot minimale budgetverschuiving tussen prioriteiten ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de Europese Commissie.

Tussentijdse evaluatie

In het evaluatierapport is aangegeven dat op korte termijn acties noodzakelijk zijn om de indicatorenset op programmaniveau als sturingsinstrument in te kunnen zetten en voldoende ervaring op te doen met het meten van effecten voor een eventueel INTERREG IV programma. Hiertoe zijn per prioriteit verschillende suggesties gedaan voor het gebruik en de inrichting van de indicatorenset.

In antwoord op deze aanbeveling heeft de Euregio Maas-Rijn de indicatorenset voor het programma aangepast. Deze set is tot stand gekomen door nieuwe indicatoren toe te voegen en een aantal indicatoren te herdefiniëren of te splitsen. Daarnaast zijn de streefwaarden voor bepaalde indicatoren aangepast op basis van de herdefiniëring en de reeds gecommitteerde en gerealiseerde aantallen. Een overzicht van de nieuwe indicatoren per maatregel, de bijbehorende definitie en de streefwaarden is opgenomen in bijlage D. In deze bijlage is tevens aangegeven welke indicatoren nieuw zijn ten opzichte van de indicatorenlijst zoals gebruikt bij de tussentijdse evaluatie.

De nieuwe indicatorenset is samen met de bijbehorende definitielijst verzonden naar alle goedgekeurde projecten met het verzoek de streefwaarden voor de indicatoren opnieuw in te vullen. In 2004 zijn voor alle projecten de aangepaste indicatoren ontvangen waardoor de gecommitteerde en tot nu toe gerealiseerde indicatoren vastgesteld konden worden (bijlage E). Na deze inhaalslag rapporteren de projectindieners de voortgang van hun project aan de hand van de nieuwe indicatoren. Bovendien worden de streefwaarden nauwgezet gecontroleerd door het EMR Bureau tijdens de ontwikkelfase, uitvoering en afronding van een project.

De aangepaste indicatorenset is van belang voor het bepalen van de resultaten van het INTERREG IIIA programma. Op projectniveau kunnen echter concretere doelstellingen geformuleerd worden. Naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie hebben projectindieners nu de vrijheid om zelf indicatoren toe te voegen voor het kwantificeren van de projectdoelstellingen. Deze zelf geformuleerde projectindicatoren worden door het EMR Bureau gebruikt om de voortgang van het project te monitoren en de resultaten te bepalen. Voor het rapporteren van de voortgang van het INTERREG IIIA programma als geheel worden deze projectindicatoren echter niet gebruikt aangezien deze indicatoren specifiek op één project gericht zijn.

Tussentijdse evaluatie

De effectiviteit van het INTERREG IIIA programma kan sterk verbeterd worden door de zichtbaarheid van het proces van grensoverschrijdende integratie en de bijbehorende effecten te vergroten. In de tussentijdse evaluatie zijn hiervoor diverse instrumenten voorgedragen.

Naar aanleiding van deze aanbeveling heeft de Euregio Maas-Rijn een overzicht gemaakt van de communicatieactiviteiten die reeds geïnitieerd zijn. Reeds geïnitieerde communicatieactiviteiten zijn onder meer de update van de website en het inrichten van informatiestands voor de vijf partnerregio's, de stichting Euregio Maas-Rijn en INTERREG.

Daarnaast heeft de Euregio concrete communicatieacties ontwikkeld om de verschillende doelgroepen – zoals burgers, ondernemingen en sociale groeperingen – op de hoogte te brengen en nieuwe potentiële deelnemers te interesseren voor het INTERREG IIIA programma, zoals een brochure met de 'best practices' van de projecten.

Tevens wordt vanuit het programma (pro)actieve communicatie tussen de verschillende INTERREG IIIA projecten gestimuleerd. Door deze communicatie overstijgen de effecten van het programma de som van effecten voortvloeiend uit de individuele grensoverschrijdende projecten. Om de effecten en meerwaarde van grensoverschrijdende samenwerking te bepalen, wordt bovendien een regelmatige analyse van de procesdynamieken en de gevolgen van grensoverschrijdende samenwerking uitgevoerd.

Conclusie fase 2

De aanbevelingen voor fase 2 hebben geleid tot diverse aanpassingen in het INTERREG IIIA programma, zoals de financiële tabel, de indicatorenset en de wijze van promotie. De wijzigingen zijn niet altijd geheel conform de aanbevelingen in de tussentijdse evaluatie uitgevoerd omdat de situatie in 2004 veranderd is. De uiteindelijke aanpassingen zijn tot stand gekomen na een uitgebreide inventarisatie door de Euregio Maas-Rijn.

De implementatie van de aanbevelingen heeft geleid tot diverse initiatieven voor de verbetering van de uitvoering van het INTERREG IIIA programma. De meeste acties zijn eind 2004 afgerond. Een aantal van deze acties zal pas op termijn leiden tot concrete resultaten, terwijl andere reeds op kortere termijn leiden tot bevredigende resultaten, zoals de uitgaven op project- en programmaniveau.

2.3 Fase 3 Efficiëntie van het programma

In fase 3 is de efficiëntie van het INTERREG IIIA programma geanalyseerd. Hiertoe is de inzet van de financiële middelen in relatie tot de inhoudelijke resultaten bepaald. Op deze wijze is gekeken naar de value for money op project-, maatregel-, prioriteit- en programmaniveau.

Tussentijdse evaluatie

Bij de tussentijdse evaluatie bleek de toets op de efficiëntie van de projecten en het programma slechts beperkt mogelijk. De kwantitatieve toets op de value for money was niet mogelijk door een gebrek aan betrouwbaarheid in het gebruik van de indicatoren. De efficiëntie van de projecten en het programma is dan ook op een andere, kwalitatieve, wijze bekeken. Hierbij is aangegeven dat wanneer dit wel mogelijk is, een vergelijking met name met andere INTERREG IIIA programma's reële en bruikbare informatie kan opleveren.

Door de aanpassing in de indicatorenset behoort het bepalen van de kwantitatieve efficiëntie van de projecten en het programma nu wel tot de mogelijkheden. Een vergelijking met andere INTERREG programma's is echter nog niet aan de orde aangezien de tussentijdse evaluatieronde heeft aangetoond dat bij het merendeel van de programma's de betrouwbaarheid van de indicatoren voor problemen zorgt. Dit heeft geleid tot diverse acties ten aanzien van de indicatoren. Wanneer de andere INTERREG programma's eveneens een betrouwbaar gebruik van de indicatoren gerealiseerd hebben, kan een vergelijking met deze programma's gemaakt worden.

Tussentijdse evaluatie

Teneinde de Stuurgroep bij de beoordeling van projecten inzicht te geven in de noodzaak van de gevraagde subsidie, is in het evaluatierapport geadviseerd de projectindieners de noodzaak te laten toelichten.

Op basis van de aanbevelingen hebben de besluitvormingsorganen van de Euregio Maas-Rijn aangegeven dat de eis van grensoverschrijdende samenwerking binnen INTERREG IIIA de noodzaak voor subsidie aantoonde. De verplichting om grensoverschrijdend samen te werken zorgt namelijk voor complexiteit in opzet en uitvoering door de betrokkenheid van vijf partnerregio's, drie talen en vijf culturen. Het opstellen van een project kan hierdoor nauwelijks gerekend worden tot de dagelijkse taken van de betrokken organisaties. Aangezien dit voor ieder project geldt, is naar aanleiding van deze aanbeveling geen actie ondernomen.

Conclusie fase 3

De Euregio Maas-Rijn heeft een nieuwe indicatorenset ontwikkeld om in de toekomst de efficiëntie van de INTERREG IIIA projecten en het programma beter te kunnen meten. Hiermee is de aanbeveling uit de tussentijdse evaluatie overgenomen en geïmplementeerd. De noodzaak voor subsidie per project werd naar mening van de besluitvormingsorganen binnen de Euregio Maas-Rijn reeds aangetoond doordat zij moeten voldoen aan het selectiecriteria van grensoverschrijdende samenwerking, wat betekent dat zij op een andere dan de reguliere wijze gaan werken. Om deze reden zijn geen acties geïmplementeerd.

2.4 Fase 4 Functioneren van de uitvoeringsmodaliteiten

Het functioneren van de uitvoeringsmodaliteiten is aan bod gekomen in de vierde fase. In dit kader is de organisatiestructuur, inclusief bijbehorende taken en verantwoordelijkheden, beschreven en geanalyseerd. Andere aspecten die in deze fase aan bod kwamen, zijn de kwaliteit en toepassing van de selectiecriteria, de naleving van promotie- en publiciteitsacties, de rol en het belang van het partnerschap en de werking van de controlemechanismen.

Tussentijdse evaluatie

In de tussentijdse evaluatie is geconcludeerd dat alle regio's zeer betrokken zijn en dat het bestuurlijk draagvlak zorgvuldig wordt bewaakt. Tegelijkertijd zorgt dit echter voor vertraging in de besluitvorming. In het evaluatierapport zijn de volgende suggesties gedaan om de besluitvorming te bespoedigen:

- *Fondsvorming voor het beschikbaar stellen van de regionale cofinanciering*
- *Mandateren van een vertegenwoordiger van de regio in de Commissies en de Stuurgroep*
- *Integreren van de Stuurgroep en de Commissies*

Het huidige besluitvormingsproces is het resultaat van een analyse van de wijze waarop de besluitvorming het beste vorm kan krijgen binnen de deelnemende regio's. Dit proces kan niet veranderd worden zonder herstructurering van de organen van de Euregio Maas-Rijn. Uit navraag binnen de Euregio blijkt dat de traagheid van het proces voornamelijk veroorzaakt wordt door regionale procedures en de financiële en inhoudelijke beoordeling van het project door alle partnerregio's. Om na te gaan of er inmiddels mogelijkheden zijn om de besluitvorming in de regio's te versnellen, worden de procedures binnen de partnerregio's opnieuw geanalyseerd.

Na een dreigende decommittering van middelen door het niet voldoen aan N+2, is inmiddels besloten tot de mogelijkheid voor goedkeuring van financieel omvangrijke projecten via een schriftelijke ronde. Vertraging in de start van de uitvoering van deze projecten wordt hierdoor voorkomen. Deze mogelijkheid heeft een positief effect op het besluitvormingsproces.

Bovendien is de mogelijkheid gecreëerd om, indien nodig, tijdens de uitvoering van een project een partner te laten aansluiten bij een project door middel van een aanvulling op de oorspronkelijke aanvraag. Hierdoor kunnen, bij vertraging in de besluitvormingsprocedure bij één van de partners, de andere partners het project al indienen en bij goedkeuring starten met de uitvoering. Ook deze mogelijkheid is in het leven geroepen met het oog op N+2 maar heeft een positief effect op de besluitvormingsprocedure.

De Euregio Maas-Rijn heeft de betrokkenheid van de regionale projectmanagers bij het ontwikkelen en uitvoeren van projecten vergroot. Vanaf de eerste aanmelding van het projectidee bij het EMR Bureau nemen de projectmanagers contact op met de projectontwerper. Via deze contacten wordt de projectontwerper ondersteund bij het opstellen van een realistische en gedetailleerde inhoudelijke en financiële planning. Tijdens de uitvoering blijft frequent contact bestaan tussen de projectindieners en de regionale projectmanagers om de voortgang te bewaken en indien nodig problemen snel te kunnen oplossen. Op deze wijze wordt de uitvoering nauw in de gaten gehouden en kan de voortgang op project- en programmaniveau nauwkeuriger ingeschat worden.

Conclusie fase 4

De aanbevelingen voor fase 4 in de tussentijdse evaluatie zijn overgenomen door de Euregio Maas-Rijn. Hiertoe zijn verschillende acties uitgevoerd. Ten aanzien van het versnellen van de besluitvormingsprocedure zijn de mogelijkheden voor een schriftelijke ronde en het later aansluiten van partners ingevoerd. De mogelijkheid van het daadwerkelijk inkorten van de besluitvormingsprocedures binnen de partnerregio's is onderzocht, maar dit is niet haalbaar. Op basis van de reeds ondernomen acties kan echter geconcludeerd worden dat de goede weg is ingeslagen om de mogelijke aanpassingen in het besluitvormingsproces te identificeren en te implementeren.

2.5 Conclusie

De aanbevelingen uit de tussentijdse evaluatie zijn veelal volledig overgenomen door de Euregio Maas-Rijn en op de voorgestelde wijze geïmplementeerd. Wanneer dit niet het geval was of kon zijn, zijn hiervoor per aanbeveling duidelijke redenen aangegeven. De implementaties van de acties hebben reeds geleid tot bevredigende resultaten ten aanzien van de budgetoverheveling, initiëring van nieuwe projectvoorstellen, de betrouwbaarheid van het gebruik van de indicatoren en contacten tussen de projectontwerpers/-uitvoerders en de regionale projectmanagers.

Bij de implementatie van de aanbevelingen op de beschreven wijze heeft de Euregio Maas-Rijn eveneens voldaan aan de opmerkingen van de Europese Commissie. De Europese Commissie heeft namelijk in haar brief van 21 april 2004 (DG REGIO.B.I/DP D (2004) 1722) aangegeven dat naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie specifiek gelet diende te worden op het verplaatsen van middelen, het verbeteren van de indicatoren en het mogelijk inkorten van de projectselectieprocedure.

Door het nauwgezet monitoren van de inhoudelijke en financiële voortgang van het INTERREG IIIA programma is halverwege 2005 gebleken dat een nieuwe budgetverschuiving noodzakelijk is om de nog resterende middelen zo efficiënt en effectief mogelijk in te kunnen zetten voor het aanpakken van grensproblematiek. De verwachting is dat nog in het najaar van 2005 een verzoek tot minimale budgetverschuiving tussen prioriteiten ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de Europese Commissie.

3 EFFECTIVITEIT

Dit hoofdstuk gaat in op de huidige mate van effectiviteit van het programma en deze wordt vergeleken met de stand van zaken ten tijde van de tussentijdse evaluatie. Hiertoe wordt achtereenvolgens bekeken hoe het staat met de financiële voortgang (paragraaf 3.1) en de inhoudelijke voortgang van het programma (paragraaf 3.2). Paragraaf 3.3 is gericht op de analyse van de horizontale doelstellingen en de wijze waarop de projecten bijdragen aan de horizontale doelstellingen. Vervolgens worden de verwachtingen ten aanzien van de realisatie van de doelstellingen van het INTERREG IIIA programma uitgesproken in paragraaf 3.4. Tot slot worden de conclusies van dit hoofdstuk gepresenteerd (paragraaf 3.5).

3.1 De financiële voortgang van het programma

3.1.1 Voortgang op programmaniveau

De tussentijdse evaluatie heeft geleid tot een aantal aanbevelingen voor wijzigingen in de financiële tabellen, door budgetoverheveling tussen prioriteiten en maatregelen. Op basis van projecten in ontwikkeling, de omvang en de slagingskans, heeft de Stuurgroep de aanbevelingen bekeken en is in 2004 besloten tot overheveling. Vanuit maatregel 1.2 'Bevordering van de grensoverschrijdende mobiliteit' en maatregel 2.2 'Toerisme' is respectievelijk Euro 3.910.812 en Euro 2.775.911 overgeheveld naar maatregel 2.1 'Bevorderen nieuwe en vernieuwende bedrijvigheid'. Hiermee is het budget voor maatregel 2.1 verhoogd met Euro 6.686.723. Binnen prioriteit 4 is van maatregel 4.1 'Versterken van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt' Euro 1.290.101 overgeheveld naar maatregel 4.2 'Scholing en beroepsopleiding'.

In 2004 heeft de Europese Commissie in het kader van de indexering extra EFRO-middelen beschikbaar gesteld. Deze indexering heeft plaatsgevonden tijdens de budgetwijzigingen. Het totale beschikbare EFRO budget is door de indexering verhoogd met Euro 1.174.958. Dit bedrag is verdeeld over de maatregelen 2.1 'Bevorderen nieuwe en vernieuwende bedrijvigheid', 6.1 'Technische bijstand beheer' en 6.2 'Technische bijstand overig'. Het totale EFRO budget omvat nu Euro 53.880.812.

Na de verschuivingen tussen prioriteiten en het toevoegen van indexeringsmiddelen in 2004 heeft het Comité van Toezicht in de eerste helft van 2005 een aantal budgetverschuivingen tussen maatregelen binnen dezelfde prioriteit goedgekeurd. Deze verschuivingen bleken nodig om de gewenste projecten te kunnen goedkeuren en ondersteunen met de inzet van EFRO-middelen. Op basis van de projecten in voorbereiding en het nog beschikbare budget verwacht het EMR Bureau nog in het najaar van 2005 een verzoek tot budgetoverheveling tussen prioriteiten voor te leggen aan de Europese Commissie.

Een overzicht van de oorspronkelijke budgetten, de overhevelingen in 2004 en 2005, de indexering en de nieuwe budgetten is bijgevoegd als bijlage C.

Om de voortgang op programmaniveau te kunnen bepalen, is gekeken naar de committeringen en gecertificeerde uitgaven per 30 juni 2005. Deze gegevens zijn vergeleken met de gegevens ten tijde van de tussentijdse evaluatie, die als peildatum 30 juni 2003 hadden, waarbij de huidige budgetverdeling over de maatregelen en prioriteiten de basis vormt.

De periode die verstreken is sinds de tussentijdse evaluatie (24 maanden) is ongeveer vergelijkbaar met de periode voorafgaand aan de tussentijdse evaluatie (19 maanden). Geconcludeerd kan worden dat sinds de tussentijdse evaluatie een vergelijkbaar aantal projecten, 38 tegen 37 (exclusief 12 projecten Technische Bijstand), is goedgekeurd als in de periode daarvoor. Daarentegen is sinds de tussentijdse evaluatie het gecommiteerde EFRO bedrag meer dan evenredig gestegen ten opzichte van de periode tot aan de tussentijdse evaluatie.

In totaal is per 30 juni 2005 Euro 52.180.403,21 gecommiteerd². Op dit moment is 65% van de beschikbare committeringstijd (november 2001 – juni 2007) verstreken en, net als ten tijde van de tussentijdse evaluatie, loopt het werkelijke committeringstempo van 97% hierop voor. Dit voldoet aan de verwachting zoals weergegeven in het rapport over de tussentijdse evaluatie; er waren toen immers diverse projecten in voorbereiding die inmiddels goedgekeurd zijn. Per 30 juni 2005 is nagenoeg het volledige EFRO budget gecommiteerd aan projecten. Er zijn echter nog diverse projecten in voorbereiding. Het resterende EFRO budget zal naar verwachting niet toereikend zijn om al deze projecten goed te keuren en een maximale EFRO bijdrage toe te kennen. Het is dan ook van belang dat het EMR Bureau en de Stuurgroep de belangen van de verschillende projecten en de noodzaak van de EFRO bijdrage goed tegen elkaar afwegen.

Bovendien is het belangrijk doorlopend na te gaan of er binnen de reeds goedgekeurde projecten kans bestaat op vrijval van EFRO middelen. De komende periode zullen namelijk veel projecten worden afgerond waarbij de mogelijkheid bestaat dat er projecten lager worden afgerekend. Waarschijnlijk zal dit leiden tot relatief kleine beschikbare EFRO budgetten per maatregel/prioriteit. Om ook deze middelen efficiënt en effectief te kunnen inzetten voor het aanpakken van grensoverschrijdende problematiek is een soepeler beleid van de Europese Commissie ten aanzien van deze laatste budgetten wenselijk. Het zou bijvoorbeeld mogelijk moeten kunnen zijn de kleine budgetten samen te voegen en toe te kennen aan een project zonder hiervoor een officiële budgetoverheveling tussen prioriteiten aan te vragen. Inmiddels heeft de Europese Commissie een voorstel van een flexibiliteit van 2% gedaan. Concrete en definitieve afspraken zijn in dit kader nog niet gemaakt.

De gerealiseerde en gecertificeerde uitgaven bedragen per 30 juni 2005 Euro 19.316.495,04 zijnde 35,9% van het begrote EFRO bedrag. In juni 2003 was dit nog 6%. Dit betekent dat het uitgavenniveau wel significant hoger is in de laatste periode dan in de periode daarvoor. Van de totale periode waarin de uitgaven kunnen worden gedaan, is inmiddels 51% verstreken. Ten aanzien van het gecommiteerde EFRO-bedrag kan geconcludeerd worden dat inmiddels 37% daarvan gerealiseerd en gecertificeerd is. De inspanningen van het INTERREG management om de uitgaven te versnellen, hebben ertoe geleid dat N+2 in 2003 gehaald is. Tijdens de tussentijdse evaluatie werd de verwachting uitgesproken dat de N+2 in 2004, zijnde Euro 17.521.950 waarvan Euro 3.689.410 werkkapitaal, niet gehaald zou worden. De eerder genoemde inspanningen van het EMR Bureau hebben ertoe geleid dat N+2 ook in 2004 gehaald is. De totale middelaftroep per 10 december 2004 was Euro 17.611.106 (inclusief het werkkapitaal). In de periode van half tot eind december 2004 heeft het EMR Bureau nog bedragen goedgekeurd en gecertificeerd, welke niet meer zijn meegenomen in de middelaftroep van december voor N+2 van 2004. Deze extra certificeringen geven enige ademruimte voor de resterende jaren, maar N+2 zal ook in de toekomst de nodige druk blijven leggen. De huidige versnelling zal door moeten zetten om decommittering in de komende jaren te voorkomen. Voor een totaaloverzicht van de budgetten, committeringen en realisaties per maatregel zie bijlage F.

Conclusie

Ten tijde van de tussentijdse evaluatie werd geconstateerd dat het committeringstempo op een hoog niveau was gebracht. Deze ontwikkeling heeft zich doorgezet in de periode daarna. Ook voor de resterende periode worden wat de committering van middelen betreft geen problemen voorzien, aangezien er meerdere projecten in ontwikkeling zijn. In de komende periode zal echter de nadruk niet meer op projectontwikkeling liggen, maar zal het afrekenen van projecten meer aandacht vragen. Het monitoren van het programma is dan ook vooral van belang om tijdig eventuele vrijval van middelen te kunnen signaleren en hierop actie te ondernemen.

Ten aanzien van de realisatie (ofwel het uitgaventempo) werd in 2003 geconcludeerd dat dit behoorlijk ver achter bleef ten opzichte van het totale EFRO budget en de gecommiteerde EFRO bijdragen.

---

² In het totaal gecommiteerde bedrag is de wijziging van 2 projecten binnen de prioriteit 'Technische Bijstand' als gevolg van de indexeringsmiddelen nog niet doorgevoerd. De wijziging van deze projecten is goedgekeurd onder voorbehoud van ontvangst van de cofinancieringsverklaringen. Tot op heden zijn deze verklaringen nog niet van alle deelregio's ontvangen.

Hiervoor werden meerdere oorzaken genoemd, zoals vertraging in de startfase van projecten en de lange periode van certificering van de uitgaven. Per 30 juni 2005 ligt het uitgavenniveau een stuk hoger.

Het INTERREG management heeft de aanbevelingen uit het evaluatierapport grotendeels overgenomen en praktisch geïmplementeerd. Naarmate het programma vordert zal het uitgaventempo naar verwachting nog verder stijgen, aangezien een relatief groter deel van de gecommiteerde projecten de voorbereidingsfase voorbij is. Desalniettemin zal het uitgaventempo, met het oog op N+2, een aandachtspunt moeten blijven.

3.1.2 Voortgang op prioriteitsniveau

Evenals in het evaluatierapport wordt in de navolgende tabel 3.1 'Begroting, comittingering en realisatie per maatregel' de financiële voortgang van het programma weergegeven per prioriteit en maatregel. De cijfers betreffen zowel gecommiteerde als gecertificeerde uitgaven per 30 juni 2005.

Tabel 3.1 Begroting, comittingering en realisatie per maatregel – peildatum 30 juni 2005

	Begroot EFRO	Gecommiteerd in projecten	Percentage gecommiteerd	Gerealiseerd (gecertif. uitgaven)	Percentage gerealiseerd
Prioriteit 1: Verbeteren fysieke infrastructuur	3.910.407	3.472.326	88,80%	432.531	11,06%
Maatregel 1.1: Verbeteren werkomgeving	2.542.907	2.104.826	82,77%	258.255	10,16%
Maatregel 1.2: Bevordering van de grensoverschrijdende mobiliteit	1.367.500	1.367.500	100,00%	174.276	12,74%
Prioriteit 2: Bevorderen economische en technologische samenwerking	16.439.735	16.438.862	99,99%	5.155.981	31,36%
Maatregel 2.1: Bevorderen nieuwe en vernieuwende bedrijvigheid	10.963.225	10.962.860	100,00%	2.634.124	24,03%
Maatregel 2.2: Toerisme	5.476.510	5.476.002	99,99%	2.521.857	46,05%
Prioriteit 3: Bescherming van het leefmilieu	10.950.749	10.950.749	100,00%	4.414.473	40,31%
Maatregel 3.1: Milieu-, natuur- en landschapsbescherming	4.195.400	4.195.400	100,00%	3.198.471	76,24%
Maatregel 3.2: Plattelandsontwikkeling	6.755.349	6.755.349	100,00%	1.216.002	18,00%
Prioriteit 4: Ontwikkeling menselijk potentieel	9.386.505	9.273.160	98,79%	4.071.821	43,38%
Maatregel 4.1: Versterking van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt	2.058.722	2.058.722	100,00%	2.039.397	99,06%
Maatregel 4.2: Scholing en beroepsopleiding	7.327.783	7.214.438	98,45%	2.032.424	27,74%
Prioriteit 5: Bevorderen maatschappelijke integratie	9.386.512	8.327.858	88,72%	3.496.451	37,25%
Maatregel 5.1: Sociaal-maatschappelijke integratie	2.219.067	1.837.186	82,79%	869.902	39,20%
Maatregel 5.2: Bevorderen culturele identiteit	2.419.391	2.133.823	88,20%	1.612.037	66,63%
Maatregel 5.3: Samenwerking tussen zorginstellingen en -organisaties	1.884.627	1.667.915	88,50%	698.295	37,05%
Maatregel 5.4: Samenwerking openbaar bestuur	2.863.427	2.688.934	93,91%	316.217	11,04%
Prioriteit 6: Technische bijstand³	3.806.904	3.717.448	97,65%	1.745.237	45,84%
Maatregel 6.1: Technische bijstand beheer	2.694.040	2.635.278	97,82%	1.378.697	51,18%
Maatregel 6.2: Technische bijstand overig	1.112.864	1.082.170	97,24%	366.540	32,94%
Totaal	53.880.812	52.180.403	96,84%	19.316.495	35,85%

³ In het totaal gecommiteerde bedrag is de wijziging van 2 projecten binnen de prioriteit 'Technische Bijstand' als gevolg van de indexeringsmiddelen nog niet doorgevoerd. De wijziging van deze projecten is goedgekeurd onder voorbehoud van ontvangst van de cofinancieringsverklaringen. Tot op heden zijn deze verklaringen nog niet van alle deelregio's ontvangen.

Zoals in paragraaf 3.1.1 weergegeven, is de financiële tabel inmiddels aangepast en heeft overheveling plaatsgevonden binnen prioriteiten en tussen maatregelen. Deze overheveling heeft, evenals de goedkeuring van de nieuwe projecten, grote consequenties voor de gegevens in tabel 3.1, vergeleken met de stand van zaken in juni 2003.

- Prioriteit 1 en prioriteit 5, hebben het laagste committeringspercentage. Toch is het committeringspercentage voor prioriteit 1 gestegen van 9% naar bijna 89%. Deze stijging wordt veroorzaakt door een combinatie van overheveling van middelen, drie nieuw goedgekeurde projecten in maatregel 1.2 en één nieuw project in maatregel 1.1. Met name de goedkeuring van het project 'Gemaal' binnen maatregel 1.1 is verantwoordelijk voor het benutten van het budget. Het uitgaventempo loopt met 11% op prioriteitsniveau behoorlijk achter op dat van de overige prioriteiten.
- Na overheveling van middelen is het beschikbare budget voor prioriteit 2 met 43% gestegen. Desalniettemin kennen maatregel 2.1 en 2.2 beiden een committeringspercentage van 100%. Binnen deze prioriteit is daarmee het volledige EFRO-budget gecommiteerd in projecten. De verschuiving van middelen naar deze prioriteit is een juiste beslissing geweest die direct resultaat opgeleverd heeft. Het uitgavenniveau is gestegen naar ruim 31%, wat vergelijkbaar is met het gemiddelde voor het totale programma.
- Het budget voor prioriteit 3 is ongewijzigd. Met de goedkeuring van twee projecten, één in maatregel 3.1 en één in maatregel 3.2, is het volledige budget gecommiteerd. De uitgaven voor maatregel 3.2 (18%) blijven echter achter ten opzichte van de uitgaven in maatregel 3.1 (76%).
- Het meermaals overhevelen van middelen van maatregel 4.1 naar 4.2 bleek noodzakelijk. Zelfs met de extra middelen is het budget voor maatregel 4.2 vrijwel volledig gecommiteerd (98,45%). Het committeringspercentage van maatregel 4.1 is gestegen van 39% naar 100%, dit wordt echter volledig veroorzaakt door de overheveling van budget naar maatregel 4.2. Op het niveau van prioriteit 4 is het totale budget vrijwel volledig gecommiteerd. Het uitgavenniveau van maatregel 4.1 is nog steeds opvallend hoog (99%).
- Binnen prioriteit 5 zijn de committeringspercentages sterk gestegen voor alle maatregelen, resulterend in committeringsniveaus van 83% tot bijna 94%. Het uitgavenniveau van maatregel 5.4 is gestegen maar loopt nog steeds erg achter bij de overige maatregelen. Dit kan verklaard worden door het feit dat veel nieuwe projecten zijn goedgekeurd en deze wellicht net opgestart zijn.
- Het beschikbare budget voor prioriteit 6 is bij de start van het programma reeds volledig gecommiteerd voor het uitvoeren en monitoren van het programma. De eerder genoemde indexatie zorgt voor een verhoging van de beide budgetten met Euro 58.748.

Conclusie

Vrijwel het volledige budget binnen alle prioriteiten is gecommiteerd, alleen binnen prioriteit 1, 4 en 5 is er nog enige ruimte voor nieuwe projecten. De nog bestaande ruimte binnen deze prioriteiten is echter onvoldoende voor de nog in voorbereiding zijnde projecten. Op basis van deze projectideeën verwacht het EMR Bureau nog in het najaar van 2005 een verzoek tot minimale budgetoverheveling tussen prioriteiten voor te leggen aan de Europese Commissie.

Het EMR Bureau heeft inmiddels, zoals beschreven in hoofdstuk 2, een groot aantal acties uitgevoerd om het uitgaventempo te verhogen. Deze acties hebben het nodige resultaat gehad. Desalniettemin zal de Euregio alles in het werk moeten blijven stellen om de uitgaven te versnellen en decommittering van middelen tegen te gaan.

3.2 De inhoudelijke voortgang van het programma

Per 30 juni 2005 zijn 87 projecten goedgekeurd, 38 meer dan ten tijde van de tussentijdse evaluatie in 2003. Inmiddels zijn per 30 juni 2005 5 projecten uitgevoerd en afgerond. Tabel 3.2 geeft de beschikte projecten weer per maatregel. Een uitgebreid overzicht van de beschikte projecten inclusief de toegekende EFRO bijdrage is bijgevoegd in bijlage G.

Tabel 3.2 Beschikte projecten per maatregel

Maatregel	Naam project	Maatregel	Naam project
Maatregel 1.1	Campus Europa Gemaal	Maatregel 4.1	Regenbogen Transnationale Universiteit Limburg Euro Mobilzeit
Maatregel 1.2	Eifelverkehrsplanung Monitoring Goederenvervoer ÖPNV Mobilität im Dreiländereck ÖPNV Sofortmaßnahmen	Maatregel 4.2	PROQUA-Euregiokompetenzen Cake KOMM Duaal Master Social Work Synergien in der Fleischerausbildung Campus Auto Caro Lingua Euregiokompetenz-Plus Qualité
Maatregel 2.1	Euregionale 2008 Euregionaal bedrijvenplatform Life Sciences CMD EuBAN MR Triangle Oled Strategisch Innoveren Microparticulares TERA GRID Wissenschaftskommunikation Transcend Autonet	Maatregel 5.1	Eurecard Euregio-Konekt Risico Ado ISM-EMR (RECES) Euregio for all
Maatregel 2.2	Couvenroute Vallée de la Gueule Eifel-Ardennen Marketing Büro Wassererlebnis Zeitreisen Coeur(s) de Ville DAL Châteaux de la Meuse Wasserland	Maatregel 5.2	People to People GrenzGeschichte People to People 2 After Cage People to People 3
Maatregel 3.1	Landes et Tourbières Drielandenpark Wege des Wassers Kanalizationsnetz Raeren-Petergensfeld Iterbach-Tüljebach Europom Ruimte voor een grensbeek Europom-B Landes et Tourbières 2	Maatregel 5.3	Accidents du travail Zorg over de Grens Chronos Profinteg
Maatregel 3.2	Regionalvermarktung Sint-Pietersberg Industrielle Folgelandchaft	Maatregel 5.4	Bürgeranlaufstelle Netzwerk Bürgerinfo Ehrenambtsbörse Politiesamenwerking Clearingstelle ICG EMR EMRIC Plannen en Bouwen
		Maatregel 6.1	Technische Assistentie per regio (6)
		Maatregel 6.2	Technische Assistentie per regio (6)

3.2.1 Beoordeling voortgang op basis van indicatorenset

De inhoudelijke voortgang van het programma wordt beoordeeld op basis van de realisatie van de vooraf vastgelegde streefwaarden van de indicatoren. Per project worden door projectindieners kwantitatieve doelen gesteld aan de hand van deze indicatorenset. Ten tijde van de tussentijdse evaluatie is geconcludeerd dat de streefwaarden die door projecten zijn opgenomen ten aanzien van de indicatoren, vergeleken met het gecommiteerde budget van de maatregelen, een zeer opvallend beeld gaven. Gebleken is dat het eerder regel dan uitzondering was dat de doelstellingen van slechts enkele gecommiteerde projecten tezamen de maatregeldoelstelling ver overstegen. Naar aanleiding van deze constatering is in het rapport van de tussentijdse evaluatie geconcludeerd dat het op basis van de kwantitatieve doelstellingen van gecommiteerde projecten niet realistisch was om uitspraken te doen over de inhoudelijke voortgang van het programma ten opzichte van de (kwantitatieve) doelstellingen. In het rapport van de tussentijdse evaluatie is per prioriteit geanalyseerd in hoeverre de indicatoren aansluiten bij de doelstellingen en zijn aanbevelingen gedaan voor eventuele aanpassingen en uitbreiding van de indicatorenset.

In navolging van de aanbevelingen heeft het EMR Bureau besloten het geheel aan indicatoren aan te passen en uit te breiden. Zoals reeds aangegeven in paragraaf 2.2 is een overzicht van de nieuwe indicatoren per maatregel opgenomen in bijlage D. De belangrijkste wijziging in indicatoren per maatregel is het verschil tussen indirect en direct aan het project gebonden resultaten. Op deze wijze kunnen de directe en indirecte effecten van het programma afzonderlijk worden beoordeeld. Daarnaast zijn per maatregel indicatoren toegevoegd gericht op het meten van de output per project, voorbeelden hiervan zijn:

- Aantal gerealiseerde of verbeterde grensoverschrijdende verbindingen (maatregel 1.2);
- Aantal informatiebijeenkomsten/beurzen (maatregel 2.1 en 2.2);
- Verwacht aantal bezoekers/gebruikers van toeristisch-recreatieve voorzieningen (maatregel 2.2 en 3.2);
- Aantal ontwikkelde instrumenten /structuren /netwerken voor ruimtelijke afstemming /grensoverschrijdende milieu-, natuur- en landschapsbescherming /grensoverschrijdende arbeidsmarkt (alle maatregelen met uitzondering van 2.1, 2.2, 3.2, 6.1 en 6.2).

Het EMR Bureau heeft op basis van de nieuwe indicatorenset ook de streefwaarden aangepast. Om de nieuwe streefwaarden te bepalen, heeft het EMR Bureau gekeken naar de goedgekeurde projecten, de projecten in voorbereiding en de verwachte projecten in de toekomst. Op basis van de reeds goedgekeurde projecten is bepaald hoeveel deze projecten proportioneel bijdragen aan de indicatoren. Het resultaat van deze exercitie is gebruikt om de toekomstige bijdrage aan de indicatoren te kunnen bepalen, rekening houdend met de financiële ruimte per maatregel. De aanpassing van de streefwaarden is daarmee gebaseerd op de afweging van het aantal goedgekeurde projecten, hun bijdrage aan de indicatoren en de nog beschikbare financiële middelen.

Alle projectuitvoerders is verzocht de streefwaarden, op basis van de nieuwe indicatorenset en definitielijst, opnieuw in te vullen. Eind 2004 heeft het EMR Bureau van alle projecten de aangepaste indicatoren tot en met september 2004 ontvangen. In de rapportageperioden die volgden hebben de projecten hun voortgang gerapporteerd op basis van de nieuwe indicatoren. Per 30 juni 2005 was het dan ook mogelijk op programmaniveau de gecommiteerde en gerealiseerde indicatoren vast te stellen (zie bijlage E) en de resultaten van het programma te bepalen.

Tevens is, in navolging van de aanbevelingen in de tussentijdse evaluatie, besloten de projectindieners de vrijheid te geven zelf indicatoren toe te voegen voor het kwantificeren van de projectdoelstellingen.

3.2.2 Beoordeling voortgang op basis van actiedomeinen uit PCI

Naast het gebruik van de indicatoren om de inhoudelijke voortgang van het programma te bepalen, heeft het EMR Bureau gekeken naar de oorspronkelijke doelstellingen zoals vastgesteld in het Programma Complement en goedgekeurd door de Europese Commissie. In navolging hiervan is een intensieve analyse uitgevoerd van de prioriteiten en maatregelen. Dit heeft geresulteerd in een aantal zogenaamde actiedomeinen per maatregel die tezamen feitelijk de inhoudelijke doelstellingen omvatten die in de programmadocumenten zijn gedefinieerd. Vervolgens heeft het EMR Bureau, voor de goedgekeurde projecten, bepaald welke bijdrage zij leveren aan de gestelde actiedomeinen. Op deze wijze is in kaart gebracht op welke actiedomeinen nog geen of nog niet voldoende positieve inbreng werd geleverd door de projecten en is bepaald waar nog extra nadruk gelegd dient te worden door nieuw goed te keuren projecten. Het leveren van een positieve bijdrage aan nagenoeg alle gestelde actiedomeinen zou hierdoor mogelijk moeten zijn. Door deze exercitie is het mogelijk om niet alleen de inhoudelijke voortgang vanuit kwantitatief opzicht te bepalen aan de hand van de indicatoren, maar ligt er ook een basis voor een kwalitatieve analyse en levert het ook een duidelijke meerwaarde voor de evaluatie van de inhoudelijke voortgang van het programma.

Het EMR Bureau heeft per maatregel een overzicht gemaakt van de goedgekeurde projecten. In dit overzicht is per project aangegeven aan welke domeinen het project een bijdrage levert. Vervolgens is de totale bijdrage per actiedomein bekeken en is geanalyseerd in hoeverre de voorafgestelde doelen bereikt zijn. Bijlage H geeft het complete overzicht van het EMR Bureau weer. De conclusies worden hieronder kort per prioriteit weergegeven:

- Voor prioriteit 1 'Verbeteren van de fysieke infrastructuur' kan geconcludeerd worden dat de doelen gerealiseerd zijn. Op een drietal actiedomeinen binnen prioriteit 1 wordt weliswaar geen bijdrage geleverd door de goedgekeurde projecten binnen de prioriteit. Aan deze domeinen wordt echter wel bijgedragen door goedgekeurde projecten en nog goed te keuren projecten in andere prioriteiten.
- Prioriteit 2 'Bevorderen van economische en wetenschappelijke/technologische samenwerking' laat een hoge realisatie zien op de gestelde actiedomeinen.
- De realisatie voor prioriteit 3 'Bescherming van het leefmilieu' blijft, ondanks herhaalde pogingen, nogal achter. Binnen maatregel 3.1 'Milieu-, natuur- en landschapsbescherming' wordt een bijdrage geleverd aan alle domeinen. De goedgekeurde projecten binnen maatregel 3.2 'Plattelandsontwikkeling' leveren slechts een beperkte bijdrage.
- Binnen prioriteit 4 'Ontwikkeling en benutting van het menselijk potentieel' levert met name maatregel 4.2 'Scholing en beroepsopleiding' een grote bijdrage aan de realisatie. Verwacht wordt dat een aantal witte vlekken binnen maatregel 4.1 'Versterking van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt' opgevuld gaat worden door projecten in ontwikkeling.
- Prioriteit 5 'Bevorderen van de maatschappelijke integratie' laat gedeeltelijk een goede realisatie zien. De witte vlekken worden met name veroorzaakt door achterblijvende resultaten in maatregel 5.1 'Sociaal-maatschappelijke integratie'. Verder heeft het EMR Bureau geconstateerd dat een aantal gestelde actiedomeinen niet gerealiseerd kan worden doordat deze botsen met de regionale politiek.

Conclusie

In de tussentijdse evaluatie is geconcludeerd dat de aansluiting van de indicatoren op doelstellingen en beoogde projecten van de maatregelen tot dan toe beperkt was. Het EMR Bureau heeft het geheel aan indicatoren aangepast en uitgebreid. Vervolgens zijn de wijzigingen doorgevoerd in het gehele programma, waardoor deze ook daadwerkelijk een verandering teweegbrengen op alle niveaus. De effecten van deze aanpassingen op de coherentie van de indicatorenset zijn nog niet te bepalen. De komende jaren zullen deze effecten blijken en kan de set nog aangescherpt en bijgestuurd worden. Hierbij is het van belang dat de ervaringen van alle gebruikers in de komende 2 jaar goed in beeld gebracht worden. Dit leerproces vormt in elk geval een goede voorbereiding op het gebruik van de indicatorenset voor een mogelijk INTERREG IV programma. De uitgevoerde exercitie om de resultaten op de gestelde actiedomeinen te bepalen, geeft een meer kwalitatief beeld van de huidige stand van zaken.

De beoordeling is gebaseerd op een 'afvink-methode' die, door middel van de witte vlekken, leidend kan zijn voor de selectie van projecten in de resterende periode. Geconcludeerd kan worden dat het behalen van een positief resultaat op nagenoeg alle actiedomeinen mogelijk is en in veel gevallen reeds gerealiseerd is. De wijzigingen in de opzet en het gebruik van de indicatorenset die zijn doorgevoerd na de tussentijdse evaluatie zorgen reeds voor een verbetering in de meting van de kwantitatieve voortgang van het programma. Na de door het EMR Bureau uitgevoerde exercitie op het gebied van de actiedomeinen, kan ook de kwalitatieve voortgang bepaald worden.

3.3 De horizontale doelstellingen

Ten tijde van de tussentijdse evaluatie in 2003 is geconcludeerd dat de kwantitatieve resultaten niet voor alle horizontale doelstellingen gemeten konden worden. Aanbevolen werd om nieuwe indicatoren en doelstellingen te formuleren, zodat de resultaten, naast de kwalitatieve weergave, ook kwantitatief weergegeven zouden kunnen worden. Deze specifieke kwantitatieve indicatoren zijn niet toegevoegd aan de aangepaste indicatorenset, waardoor kwantitatieve meting als zodanig niet mogelijk is.

Bij de aanpassing van de indicatorenset heeft het EMR Bureau wel het aantal indicatoren dat de horizontale doelstellingen ondersteunt, uitgebreid. Hierbij is ervoor gekozen de horizontale doelstellingen op dit moment niet te kwantificeren. In het eindverslag wil het EMR Bureau wel een kwantitatieve slag maken ten aanzien van de horizontale doelstellingen. Dit gaat plaatsvinden door procentueel weer te geven hoeveel projecten positief scoren op deze doelstellingen. Daarnaast geldt dat projecten die een negatieve impact hebben op de horizontale doelstellingen geen kans hebben om goedgekeurd te worden. Dit betekent dat inmiddels 87 projecten een neutrale dan wel positieve bijdrage leveren aan het gebied ten aanzien van de horizontale doelstellingen.

Op alle horizontale doelstellingen wordt al sinds het begin van het programma kwalitatief getoetst. De regionale projectmanagers vragen de competente instanties in de verschillende partnerregio's per project aan te geven of er een positieve, neutrale of negatieve bijdrage wordt geleverd aan de horizontale doelstellingen. Het belang van de horizontale doelstelling wordt ook erkend door de Stuurgroep. Bij goedkeuring van projecten wordt hieraan dan ook ruim aandacht besteed.

De horizontale doelstelling 'positieve effecten op de arbeidsmarkt' werd reeds in de oude indicatorenset kwantitatief weergegeven. Dit gebeurde door middel van de indicator 'aantal gecreëerde arbeidsplaatsen – duurzame arbeidsplaatsen', die binnen meerdere maatregelen terugkwam. In de nieuwe indicatorenset is deze indicator gesplitst naar 'aantal gecreëerde (duurzame) directe arbeidsplaatsen' en 'aantal gecreëerde (duurzame) indirecte arbeidsplaatsen'. In de maatregelen waarin de oude indicator reeds voorkwam is deze nu in de nieuwe, gesplitste, versie gewijzigd. Daarnaast zijn deze nieuwe indicatoren nu ook toegevoegd aan de andere maatregelen. De splitsing naar directe en indirecte arbeidsplaatsen, alsmede de toevoeging aan verschillende maatregelen, heeft ertoe geleid dat deze indicatoren nagenoeg altijd gebruikt worden door projectindieners.

Wat betreft de horizontale doelstelling 'duurzaamheid' werd ten tijde van de tussentijdse evaluatie geconcludeerd dat deze met name in maatregel 3.1 'Milieu-, natuur- en landschapsbescherming' werd toegepast. Het ging daarbij echter alleen om de milieucomponent van duurzaamheid. De doelstelling 'duurzaamheid' richt zich echter ook op elementen als sociale ontwikkeling en economische ontwikkeling. Alle projecten worden inmiddels getoetst op de economische ontwikkeling door indicatoren als 'aantal gecreëerde arbeidsplaatsen' of 'aantal bedrijven dat profiteert van projectresultaten'. De sociale ontwikkeling wordt met name getoetst binnen prioriteit 5 'Bevorderen van maatschappelijke integratie' door het meten van het aantal sociaal-culturele evenementen en het aantal deelnemers. Het EMR Bureau heeft de indicatorenset van maatregel 3.1 die milieuverbeteringen meet, bij het aanpassen van de totale indicatorenset, ook uitgebreid. De indicator 'aantal ha. gecreëerd of hersteld natuurgebied' bestond reeds. Daarnaast zijn de indicatoren 'percentage vermindering milieuverontreiniging', 'percentage toename gebruik duurzame energiebronnen' en 'aantal gecreëerde instellingen/structuren/netwerken voor grensoverschrijdende milieu-, natuur- en landschapsbescherming' toegevoegd. Projecten worden dus getoetst op hun specifieke bijdrage aan één of meerdere van de componenten op het gebied van duurzaamheid.

Voor de doelstelling 'gelijkheid van kansen' werd in de tussentijdse evaluatie geconcludeerd dat deze niet kwantitatief gemeten werd. In de indicatorenset waren ook geen indicatoren opgenomen die de bijdrage aan deze horizontale doelstelling op kwantitatief niveau weergaven. Hieraan is ten tijde van de update van de evaluatie niets gewijzigd.

Conclusie

Vergeleken met de kwantificering van de horizontale doelstellingen ten tijde van de tussentijdse evaluatie in 2003 kan geconcludeerd worden dat de indicatorenset is uitgebreid. Door deze uitbreiding kunnen met name de doelstellingen 'positieve effecten op de arbeidsmarkt' en 'duurzaamheid' beter gekwantificeerd worden. De bijdrage van het programma aan deze doelstellingen zal hierdoor aan het eind van de programmaperiode beter zichtbaar zijn. De doelstelling 'gelijkheid van kansen' wordt nog niet gekwantificeerd. Aan de kwalitatieve meting van de horizontale doelstellingen werd ten tijde van de tussentijdse evaluatie ruim aandacht besteed. Deze procedure is onveranderd. Tevens geeft het EMR Bureau aan dat zij in het eindverslag wel de effecten van de projecten op de horizontale doelstellingen wil kwantificeren door weer te geven welk percentage van de projecten een positief effect heeft op de horizontale doelstellingen.

3.4 Verwachtingen ten aanzien van realisatie van de doelstellingen

De impact van het INTERREG IIIA programma is pas meetbaar aan het einde van de programmaperiode, in een aantal gevallen zelfs pas een tijd daarna. De Europese Commissie heeft echter aangegeven dat bepaalde impacts reeds in 2005 zichtbaar kunnen zijn. In deze paragraaf wordt ingegaan op de huidige stand van zaken voor vier, door de Europese Commissie, aangegeven basisindicatoren, te weten:

- Bruto / netto gecreëerde arbeidsplaatsen;
- Netto cijfers van plaatsing van mensen getraind met behulp van het INTERREG IIIA programma;
- Toename van de grensoverschrijdende verkeersstromen (m.n. transport);
- Toename in milieukwaliteit.

Bruto / netto gecreëerde arbeidsplaatsen

Het creëren van werkgelegenheid is binnen het INTERREG IIIA programma een belangrijke doelstelling. Een groot aantal maatregelen draagt hier op uiteenlopende wijze aan bij, bijvoorbeeld via het realiseren van een goede economische infrastructuur, het rechtstreeks ondersteunen van het bedrijfsleven of het verbeteren van de onderwijsstructuur. Daarnaast wordt een groot aantal projecten ondersteund die direct en/of indirect tot behoud of ontwikkeling van arbeidsplaatsen leidt.

Zoals eerder aangegeven, is de indicator die het aantal gecreëerde arbeidsplaatsen meet, naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie, gesplitst naar directe en indirecte arbeidsplaatsen. Na deze aanpassing heeft het EMR Bureau in 2004 de streefwaarde opnieuw berekend en aangepast. Per 30 juni 2005 is door de verschillende projecten al een groot deel van deze directe arbeidsplaatsen, zijnde 182, gecreëerd. De realisatie van indirecte arbeidsplaatsen ligt met 6.400 op dit moment zelfs veel hoger dan de streefwaarde van het INTERREG IIIA programma.

Op basis van het nog beschikbare budget en de door projecten reeds gecommitteerde en gerealiseerde directe arbeidsplaatsen mag aangenomen worden dat de doelstelling van 257 directe arbeidsplaatsen gehaald gaat worden. De realisatie van de 181 nagestreefde indirecte arbeidsplaatsen, is met 6.400 inmiddels zeer ruim gehaald. Als ervan uitgegaan wordt dat ook met het resterende budget nog indirecte arbeidsplaatsen gerealiseerd gaan worden, mag geconcludeerd dat de realisatie van indirecte arbeidsplaatsen hoog zal zijn.

Op basis van de beschikbare gegevens op programmaniveau is het niet mogelijk uitspraken te doen over de netto gecreëerde arbeidsplaatsen. Het lijkt ook niet haalbaar op het niveau van projecten in dit stadium realistische cijfers te achterhalen. Indien de behoefte aan deze cijfers groot is, zou gewerkt kunnen worden met kengetallen die uit in andere regio's, reeds uitgevoerde, evaluatiestudies naar voren komen. Daarnaast kan een studie op gebiedsniveau hier uiteraard ook meer zicht op geven.

Netto cijfers van plaatsing van mensen getraind met behulp van het INTERREG IIIA programma
Training en opleiding staan centraal binnen maatregel 4.2 'Scholing en beroepsbevolking' van het programma. Hierbinnen is reeds een aanzienlijk aantal projecten gesubsidieerd die hebben geleid tot training of opleiding van een groot aantal leerlingen en cursisten.

Het EMR Bureau heeft het pakket aan indicatoren op het gebied van scholing en training recent uitgebreid en aangepast. De voornaamste aanpassing bestaat uit het toevoegen van de indicator 'aantal grensoverschrijdende certificaten of certificatiesystemen'. Ten tijde van de aanpassing van de indicatoren heeft het EMR Bureau ook nieuwe streefwaarden toegekend aan de indicatoren. Voor zowel de indicator 'deelnemers aan opleidingscursussen' als de indicator 'deelnemers aan taalcursussen' geldt dat de realisatie door projecten inmiddels op een hoog niveau ligt. Daarnaast liggen de verwachtingen van de projecten ten aanzien van de aantallen deelnemers samen ruim boven de streefwaarden op programmaniveau.

De streefwaarde van de indicator 'aantal leerlingen (lager en middelbaar onderwijs) en studenten' is door het EMR Bureau vastgesteld op 100. Ook hiervoor geldt dat inmiddels aanzienlijk meer leerlingen hebben deelgenomen dan voorzien. Tot slot valt op dat de projecten verwachten een groot aantal grensoverschrijdende certificaten of certificatiesystemen te ontwikkelen. De streefwaarde op programmaniveau valt hierbij nogal in het niet. Op basis van de definitie van deze nieuwe indicator 'aantal in het kader van het project gecreëerde grensoverschrijdende certificaten of certificatiesystemen' ligt het voor de hand dat het EMR Bureau hiermee de ontwikkeling van deze systemen bedoelt. De projectuitvoerders hebben echter naar alle waarschijnlijkheid het aantal aan leerlingen uit te delen certificaten gekwantificeerd. Hierdoor ontstaat een scheef beeld ten aanzien van de score op deze indicator. Het verdient aanbeveling om alsnog een indicator 'aantal te behalen certificaten' toe te voegen en hieraan een streefwaarde toe te kennen.

Tot op heden zijn geen cijfers bekend van mensen die geplaatst zijn naar aanleiding van een training die is gevolgd met steun van het INTERREG IIIA programma. Het programma biedt wel ondersteuning aan training- en scholingsactiviteiten en heeft ook indicatoren geformuleerd die de effecten kunnen meten. In het algemeen zijn het scholieren die een training ondergaan om hun mogelijkheden tot (grensoverschrijdende) arbeid in de toekomst te vergroten. De concrete effecten van de trainingen zullen pas over enige tijd bepaald kunnen worden. Om de toekomstige plaatsing van de leerlingen te kunnen monitoren kan wellicht binnen INTERREG III of INTERREG IV een nieuw project worden gestart.

Toename van de grensoverschrijdende verkeersstromen (m.n. transport)

Maatregel 1.2 'Bevordering van de grensoverschrijdende mobiliteit' richt zich op de toename van de grensoverschrijdende verkeersstromen. Binnen deze maatregel zijn inmiddels 5 projecten goedgekeurd. Toch verloopt het nogal moeizaam. De projecten hebben meestal een lange voorbereidingstijd en komen over het algemeen moeizaam van de grond. Omdat het belang van verdergaande samenwerking op het gebied van mobiliteit wel erkend wordt door de Euregio, is in 2002 een themabijeenkomst georganiseerd. Daarnaast was reeds ten tijde van de tussentijdse evaluatie een platform mobiliteit opgericht. Dit platform buigt zich over het vraagstuk van grensoverschrijdend openbaar vervoer en tracht te komen met concrete projecten die bijdragen aan de grensoverschrijdende mobiliteit. Eind 2004 is door het Comité van Toezicht besloten een deel van het budget over te hevelen naar een andere maatregel. Wel is een nieuw project goedgekeurd, ÖPNV, dat een analyse maakt van knelpunten op het gebied van mobiliteit. Voortkomend uit ÖPNV is het project ÖPNV Sofortmaßnahmen goedgekeurd, waarbij voor de eenvoudiger op te lossen knelpunten direct een oplossing wordt gezocht en uitgevoerd. Binnen INTERREG IV kan het ÖPNV project tot verdere uitwerking en concrete resultaten van de geanalyseerde knelpunten komen in een nieuw project, op basis van de resultaten van dit project.

Het EMR Bureau heeft ook bij maatregel 1.2 gekozen voor aanpassing en uitbreiding van de bestaande indicatoren. Aan de bestaande indicator 'toename aandeel OV in reizigersvervoer van personen uit naburige regio' zijn 2 streefwaarden toegekend. De projecten in uitvoering hebben hoge verwachtingen weergegeven voor deze indicator, maar tot op heden blijft de realisatie achter. Voor de nieuw toegevoegde indicatoren 'aantal gerealiseerd of verbeterde grensoverschrijdende verbindingen' en 'aantal gerealiseerd of verbeterde grensoverschrijdende verbindingen in kilometer' zien we hetzelfde beeld.

Voor beide indicatoren geldt dat de verwachtingen goed zijn op projectniveau maar dat nog geen realisatie heeft plaatsgevonden. Aanbevolen wordt de realisatie goed te monitoren bij de voortgangsrapportages.

Toename in milieukwaliteit

Vanuit de horizontale doelstelling 'duurzaamheid', worden alle projecten kwalitatief getoetst op hun positieve bijdrage aan het milieu. De resultaten zijn echter niet eenduidig kwalitatief aan te geven, daar ze een groot aantal aspecten van de milieusituatie beslaan. Aangezien binnen de Euregio echter een groot belang wordt gehecht aan toename van de milieukwaliteit, is hieraan reeds bij start van het programma een prioriteit gewijd. Het gaat om prioriteit 3 'Bescherming van het leefmilieu', waarvan de resultaten kwantitatief weergegeven kunnen worden. Tijdens de tussentijdse evaluatie in 2003 is benadrukt dat de urgentie van deze prioriteit ongewijzigd is. Tevens werd aangegeven dat de mogelijkheden voor projecten binnen deze prioriteit zouden kunnen afnemen als gevolg van de bezuinigingen in de publieke sector. Vanuit een andere optiek werd echter gesteld dat juist de financiële mogelijkheden van het INTERREG programma tegenwicht aan de bezuinigingen kunnen bieden. Het INTERREG management heeft besloten het budget van prioriteit 3 ongewijzigd te houden en het belang van de milieukwaliteit dus niet te wijzigen.

Binnen maatregel 3.1 'Milieu-, natuur- en landschapsbescherming' zijn nieuwe indicatoren benoemd en zijn daaraan streefwaarden toegekend. De streefwaarde voor de reeds bestaande indicator 'aantal ha. gecreëerd of hersteld natuurgebied' is vastgesteld op 10. Per 30 juni 2005 ligt de realisatie voor deze indicator vele malen hoger. Voor de toegevoegde indicatoren 'percentage vermindering milieuverontreiniging' en 'percentage toename gebruik duurzame energiebronnen' ligt dat anders. Geen enkel project heeft deze indicatoren gekozen en er heeft dus ook geen realisatie plaatsgevonden. De toegevoegde indicator 'aantal gecreëerde instellingen/structuren/netwerken voor grensoverschrijdende milieu-, natuur- en landschapsbescherming' heeft als nieuw toegevoegde indicator al wel effecten teweeggebracht. De verwachtingen van projecten ten aanzien van deze indicator sluiten goed aan bij de streefwaarde op programmaniveau en ook de realisatie verloopt goed.

Conclusie

Het programma draagt op verschillende manieren bij aan de creatie van arbeidsplaatsen en hecht hier ook een groot belang aan. Na de herwaardering van streefwaarden op programma- en projectniveau kan geconstateerd worden dat de realisatie van de gecreëerde arbeidsplaatsen goed verloopt.

Training- en opleidingprojecten worden gesubsidieerd vanuit maatregel 4.2. Na budgetoverhevelingen is het budget van deze maatregel verhoogd. De realisatie van aantallen deelnemers die cursussen volgen dan wel een opleiding krijgen binnen het programma verloopt erg goed. Concrete cijfers over plaatsing naar aanleiding van een training zijn nog niet bekend. De concrete effecten zullen pas over enige tijd bepaald kunnen worden.

Het belang van grensoverschrijdende verkeersstromen wordt door het EMR Bureau erg groot geacht. Vanuit die optiek is bij het opzetten van het programma besloten hieraan een maatregel te wijden. Een viertal projecten is inmiddels goedgekeurd, welke tezamen een groot effect gaan hebben op de betreffende indicatoren. De realisatie van de indicatoren blijft echter achter, goede monitoring hiervan is belangrijk om de effecten te kunnen meten.

De doelstelling milieukwaliteit heeft vorm gekregen binnen maatregel 3.1. Naar aanleiding van de aanpassing van de indicatorenset is een aantal indicatoren toegevoegd en zijn nieuwe streefwaarden toegekend. De realisatie hiervan wisselt nogal, maar over het geheel gezien mag verwacht worden dat de gewenste effecten bereikt zullen worden.

3.5 Conclusie

Sinds de tussentijdse evaluatie is een vergelijkbaar aantal projecten goedgekeurd als in de periode daarvoor. Het committeringstempo was hoog ten tijde van de tussentijdse evaluatie en is sindsdien alleen maar verder gestegen. Het uitgaventempo daarentegen bleef ver achter in juni 2003. In de tussenliggende periode heeft het EMR Bureau verschillende activiteiten ondernomen om het uitgavenniveau op een hoger niveau te brengen. Dit heeft ertoe geleid dat zowel N+2 voor 2003 als N+2 voor 2004 gehaald zijn. Desalniettemin zullen de uitgaven extra aandacht blijven behoeven in de toekomst. Daarnaast is aandacht noodzakelijk voor een eventuele vrijval van middelen door projecten die lager worden afgerekend. Het efficiënt en effectief inzetten van deze vrijvallende middelen vereist een continue monitoring.

Op prioriteitniveau kan geconstateerd worden dat alleen in prioriteit 1, 4 en 5 nog budget resteert voor nieuwe projecten. Het uitgavenniveau blijft bij de meeste prioriteiten achter gelet op de periode waarin binnen het INTERREG IIIA programma uitgaven gedaan kunnen worden. Echter, in vergelijking met het uitgavenniveau bij de tussentijdse evaluatie is een grote vooruitgang geboekt.

Het geheel aan indicatoren is uitgebreid en aangepast. Tevens zijn, op basis van een weging, nieuwe streefwaarden toegekend. Vervolgens hebben alle projectuitvoerders de streefwaarden van de indicatorenlijst opnieuw ingevuld. Het gebruik van de indicatorenset als meetinstrument lijkt met deze wijzigingen beter mogelijk. De concrete effecten zijn echter pas in de komende jaren te bepalen. Geadviseerd wordt om de set in de toekomst nog aan te scherpen. Hiermee wordt een goede basis gelegd voor het gebruik van een indicatorenset in het INTERREG IV programma.

Naast de aanpassingen in de opzet en het gebruik van de indicatorenset om de inhoudelijke voortgang op kwantitatief niveau te kunnen monitoren, is door het EMR Bureau een extra inspanning geleverd. Deze inspanning heeft geresulteerd in een aantal zogenaamde actiedomeinen per maatregel die tezamen de inhoudelijke doelstellingen omvatten die in de programmadocumenten zijn gedefinieerd. Vervolgens is bepaald welke bijdrage de projecten leveren aan deze actiedomeinen. De witte vlekken die resteren zijn bepalend voor de selectie van projecten in de resterende periode. Deze exercitie, die meting van de inhoudelijke voortgang op kwalitatief niveau mogelijk maakt, heeft een duidelijke meerwaarde voor de inhoudelijke evaluatie op programmaniveau. Daarnaast kan geconcludeerd worden dat het behalen van een positief resultaat op nagenoeg alle actiedomeinen mogelijk is en in veel gevallen reeds gerealiseerd is.

Het aantal indicatoren dat betrekking heeft op de horizontale doelstellingen, is uitgebreid, waardoor positieve effecten ervan beter gekwantificeerd kunnen worden. De kwantitatieve meting van de horizontale doelstellingen is onveranderd.

Voor wat betreft de realisatie van de doelstellingen kan geconcludeerd worden dat deze over het geheel gezien goed verloopt. De realisatie van het aantal gewenste arbeidsplaatsen zal geen probleem opleveren. De aantallen deelnemers aan cursussen zijn hoog en verwacht mag worden dat plaatsing naar aanleiding daarvan in de toekomst zal gaan plaatsvinden. De verwachtingen ten aanzien van de grensoverschrijdende verkeersstromen zijn groot, helaas blijft de realisatie tot op heden achter. Voor milieukwaliteit wisselt de realisatie van de indicatoren nogal, maar naar verwachting worden de doelen gerealiseerd.

4 EFFICIËNTIE

In dit hoofdstuk wordt de efficiëntie van het INTERREG IIIA programma geanalyseerd. De centrale vraag in dit kader is de inzet van financiële middelen in relatie tot de inhoudelijke resultaten. In paragraaf 4.1 wordt toelichting op welke wijze de efficiëntie van het programma wordt bepaald. De daadwerkelijke beoordeling van de efficiëntie komt vervolgens in paragraaf 4.2 aan bod. Het hoofdstuk wordt in paragraaf 4.3 afgesloten met de conclusies ten aanzien van de efficiëntie.

4.1 Inleiding

Bij het beoordelen van de efficiëntie van het INTERREG IIIA programma wordt nagegaan of de beschikbare middelen optimaal zijn ingezet. De meest gebruikte methode om dit te toetsen is aan de hand van de verhouding tussen de inhoudelijke resultaten en de inzet van financiële middelen. Voor het INTERREG IIIA programma betekent dit dat de bijdragen van gecommitteerde projecten aan de output- en resultaatindicatoren gerelateerd worden aan het beslag op de Europese middelen, oftewel het bepalen van de value for money.

Het bleek bij de tussentijdse evaluatie niet mogelijk op een kwantitatieve wijze de value for money te bepalen. De oorzaak hiervoor was het gebrek aan betrouwbaarheid van de streefwaarden voor de indicatoren en het gebruik van de indicatoren. Naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie is de indicatorenset voor de Euregio Maas-Rijn aangepast (paragraaf 2.2). Deze aanpassing heeft ertoe geleid dat de indicatoren nu op dezelfde wijze geïnterpreteerd en gebruikt worden op zowel project- als programmaniveau.

In de rest van dit hoofdstuk wordt in het kader van het analyseren van de efficiëntie van het INTERREG IIIA programma aandacht besteed aan de volgende aspecten:

- Value for money binnen INTERREG
- Concentratie van middelen
- Inzet van middelen

4.2 Efficiëntie van het programma

4.2.1 Value for money binnen INTERREG

Door de aanpassing van de indicatorenset is het, in tegenstelling tot bij de tussentijdse evaluatie, nu wel mogelijk inzicht te geven in de kwantitatieve value for money binnen het INTERREG programma. In deze paragraaf wordt de value for money per maatregel bepaald. Een overzicht van de indicatoren per maatregel, de streefwaarde per indicator, de gecommitteerde waarde en de cumulatieve realisatie is opgenomen in bijlage E. Een overzicht van de gecommitteerde financiële middelen per maatregel is opgenomen in hoofdstuk 3 (tabel 3.1).

Voor de maatregelen binnen prioriteit 1 'Verbeteren van de fysieke infrastructuur' geldt dat de goedgekeurde projecten een redelijke bijdrage leveren aan het realiseren van de streefwaarden voor de indicatoren. In maatregel 1.1 'Verbeteren werkomgeving' worden met de realisatie van twee projecten de streefwaarden voor drie van de acht indicatoren behaald. Voor de andere indicatoren zijn echter nog geen waarden gecommitteerd. Dit laatste is opmerkelijk aangezien het budget voor maatregel 1.1 vrijwel volledig is gecommitteerd. De goedgekeurde projecten binnen maatregel 1.2 'Bevordering van de grensoverschrijdende mobiliteit' leveren een aanzienlijke bijdrage aan het realiseren van de streefwaarden voor de indicatoren. Voor drie van de indicatoren geldt dat de verhouding committering/streefwaarde achterblijft bij het committeringspercentage in middelen. Voor de overige indicatoren geldt dat de committering ten aanzien van de streefwaarden het committeringspercentage in middelen volgt of zelfs (ver) overschrijdt. Ten aanzien van de indicatoren kan opgemerkt worden dat waar de gecommitteerde waarde voor de individuele indicatoren bij maatregel 1.1 achterblijft ten opzichte van het committeringspercentage in middelen, dit ruimschoots wordt gecompenseerd door de overschrijdingen in maatregel 1.2.

De enige indicatoren die gemiddeld genomen nog niet gerealiseerd zijn, hebben betrekking op gecreëerde (duurzame) directe en indirecte arbeidsplaatsen. Dit kan betekenen dat de te ondersteunen investeringen minder uitwerking hebben op de werkgelegenheid dan vooraf is ingeschat. Gezien de compensatie tussen de twee maatregelen is de value for money binnen prioriteit 1 goed te noemen. De realisatie van de indicatoren blijft echter binnen deze prioriteit nog achter ten opzichte van de comittingering.

De comittingering van middelen binnen prioriteit 2 'Bevorderen van economische en wetenschappelijk/technologische samenwerking' verloopt goed. Bij het vergelijken van de comitteerde middelen met de gecommitteerde indicatoren blijkt dat met het vrijwel volledig comitteren van de beschikbare middelen de streefwaarden voor de indicatoren behaald of zelfs (ver) overschreden worden, waardoor de value for money goed is. De enige indicator die bij beide maatregelen achterblijft, is het 'aantal instellingen/netwerken die direct aan het project deelnemen'. Afgaande op de realisatie van de projecten ten aanzien van de indicatoren bevinden de meeste projecten zich in de uitvoeringsfase.

In prioriteit 3 'Bescherming van het leefmilieu' is zowel de comittingering ten aanzien van de indicatoren als de realisatie van de indicatoren goed te noemen. Met het inzetten van de beschikbare EFRO middelen binnen projecten worden de streefwaarden voor nagenoeg alle indicatoren (ruimschoots) behaald. Opvallend is wel dat binnen maatregel 3.1 'Milieu-, natuur- en landschapsbescherming' voor twee indicatoren nog geen bijdrage gecommitteerd is. Wellicht dat deze indicatoren minder goed passen bij de uitvoering van de projecten binnen deze prioriteit dan vooraf ingeschat. Het is dan ook goed de indicatorenset te blijven toetsen en aanpassen waar nodig. De lagere waarden voor andere indicatoren kunnen op prioriteitsniveau gecompenseerd worden tussen de maatregelen. De value for money van de maatregelen binnen prioriteit 3 is daarmee goed te noemen.

Binnen prioriteit 4 'Ontwikkeling en benutting van het menselijk potentieel' is het budget voor maatregel 4.1 'Versterking van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt' volledig gecommitteerd. Voor maatregel 4.2 'Scholing en beroepsbevolking' is nog beperkt budget beschikbaar voor nieuwe projecten. Wanneer de projecten uit maatregel 4.2 de verwachtingen ten aanzien van de indicatoren realiseren, worden de streefwaarden voor alle indicatoren overschreden, met uitzondering van één (het aantal gecreëerde instellingen /structuren /netwerken op het gebied van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt). Binnen maatregel 4.1 geldt dat de financiële middelen een meer dan evenredige bijdrage leveren aan de inhoudelijke doelstellingen voor 6 van de 8 indicatoren. Alleen voor de indicator 'aantal uitwisselingsprojecten' is nog geen bijdrage gecommitteerd. De value for money voor beide maatregelen kan hiermee aangeduid worden als goed. De cijfers ten aanzien van de realisatie laten zien dat veel projecten op stoom komen en volop in de uitvoeringsfase zitten.

Voor de maatregelen 5.3 'Samenwerking tussen zorginstellingen en –organisaties' en 5.4 'Samenwerking openbaar bestuur' geldt dat de gecommitteerde waarden hoger zijn dan de streefwaarden voor de indicatoren. Bij maatregel 5.3 is dit voor twee indicatoren niet het geval. Hierbij geldt echter dat de realisatie van de indicatoren reeds hoger is dan de streefwaarden. De value for money voor deze maatregelen is dan ook zeer goed te noemen. Voor maatregel 5.1 'Sociaal-maatschappelijke integratie' is de value for money goed, voor slechts twee van de tien indicatoren geldt dat de gecommitteerde en/of gerealiseerde waarde achter blijft ten opzichte van de financiële comittingering. De value for money bij vier van de tien indicatoren voor maatregel 5.2 'Bevorderen culturele identiteit' vereist nog aandacht. Voor deze indicatoren geldt namelijk dat de gecommitteerde waarden achterblijven ten opzichte van het financiële comittingeringstempo van de maatregel (89%). Dit kan veroorzaakt worden doordat de indicatoren behorende bij de maatregel wellicht minder goed aansluiten bij de projecten in uitvoering dan vooraf bedacht. In navolging hiervan wordt aanbevolen de indicatorenset te blijven toetsen en te blijven aanpassen.

Conclusie

Voor alle maatregelen is de value for money goed. Dit betekent dat de inhoudelijke realisatie van de indicatoren de besteding van de financiële middelen goed volgt of zelfs overschrijdt. Met andere woorden, met het inzetten van de Europese middelen worden de geplande inhoudelijke doelstellingen ruimschoots gehaald.

Op het niveau van de afzonderlijke indicatoren, gelet op de reeds gecommitteerde middelen, is de verwachting dat niet alle streefwaarden behaald zullen worden. In een aantal gevallen is echter compensatie mogelijk tussen de maatregelen binnen een prioriteit. Aanbevolen wordt om de indicatorenset goed te blijven monitoren en indien nodig aan te passen om een goede weergave van de value for money mogelijk te maken.

4.2.2 Concentratie van middelen

In de ontwikkelingsstrategie voor het INTERREG IIIA programma is, aansluitend bij de Europese Commissie, de wens aangegeven meer zichtbare projecten te subsidiëren en versnippering van de inzet van middelen tegen te gaan. Tijdens de tussentijdse evaluatie is bekeken of er in de periode tot 30 juni 2003 binnen INTERREG IIIA grotere projecten gefinancierd zijn dan binnen INTERREG II.

Wanneer gekeken wordt naar de committing en het aantal projecten levert dit het volgende beeld op. Binnen INTERREG II is ECU 37 miljoen aan Europese middelen toegekend aan 120 projecten, waarvan 6 projecten Technische Bijstand. Op dit moment is binnen INTERREG IIIA Euro 52 miljoen aan Europese middelen gecommitteerd aan 87 projecten, waarvan 12 projecten Technische Bijstand. Op basis van het aantal projecten en de omvang van de gecommitteerde middelen kan geconcludeerd worden dat de inzet van middelen in het INTERREG IIIA programma meer geconcentreerd plaatsvindt dan in het INTERREG II programma.

In de tussentijdse evaluatie werd de vergelijking tussen INTERREG II en IIIA weergegeven via een tabel waarin de gemiddelde Europese bijdrage en de gemiddelde totale kosten per project vermeld waren. De conclusie ten aanzien van deze tabel luidde dat de middelen binnen INTERREG IIIA niet extra geconcentreerd zijn ingezet in vergelijking met INTERREG II. Om na te kunnen gaan of hierin een wijziging is opgetreden is de tabel geactualiseerd.

Tabel 4.1 Gemiddelde financiële omvang van projecten

	EFRO gemiddeld per project					Totale kosten gemiddeld per project				
	INTERREG II*	INTERREG IIIA 30.06.2003	%	INTERREG IIIA 30.06.2005	%	INTERREG II*	INTERREG IIIA 30.06.2003	%	INTERREG IIIA 30.06.2005	%
Prioriteit 1: Verbeteren fysieke infrastructuur	541.958,51	234.166,66	43,21%	496.046,57	91,53%	1.627.911,47	468.333,33	28,77%	1.101.237,57	67,65%
Prioriteit 2: Bevorderen economische en technologische samenwerking	389.202,04	609.724,54	156,66%	747.221,00	191,99%	828.759,10	1.219.449,11	147,14%	1.496.714,32	180,60%
Prioriteit 3: Bescherming van het leefmilieu	571.349,04	505.708,45	88,51%	912.562,42	159,72%	1.391.130,73	1.011.416,91	72,70%	1.825.407,83	131,22%
Prioriteit 4: Ontwikkeling menselijk potentieel	234.801,65	485.657,89	206,84%	713.320,00	303,80%	500.914,83	971.315,77	193,91%	1.435.418,08	286,56%
Prioriteit 5: Bevorderen maatschappelijke integratie	346.602,38	367.238,47	105,95%	396.564,67	114,41%	706.093,21	735.747,17	104,20%	848.723,86	120,20%
Totaal	2.083.913,63	2.202.496,00	105,69%	3.265.714,65	156,71%	5.054.809,34	4.406.262,29	87,17%	6.707.501,66	132,70%

* Geïndexeerd naar 1 januari 2003 (Eurostat)

Sinds de tussentijdse evaluatie is de gemiddelde Europese bijdrage per project toegenomen (tabel 4.1). De gemiddelde totale omvang van de projecten is sinds de tussentijdse evaluatie eveneens toegenomen. Hieruit kan geconcludeerd worden dat er in de periode na 30 juni 2003 financieel omvangrijkere projecten zijn goedgekeurd vergeleken met de periode tot 30 juni 2003.

Een vergelijking van de bijdrage en omvang van de projecten binnen INTERREG II en INTERREG IIIA laat hetzelfde beeld zien. Zowel de omvang als de EFRO bijdrage binnen INTERREG IIIA zijn hoger dan tijdens het INTERREG II programma. Een aandachtspunt hierbij is wel dat er binnen INTERREG IIIA meer financiële middelen beschikbaar zijn dan binnen het INTERREG II programma, waardoor meer financiële middelen toegekend kunnen worden aan grotere projecten. Ter vergelijking: binnen INTERREG II is ECU 37 miljoen is toegekend aan 120 projecten, terwijl op dit moment binnen INTERREG IIIA Euro 52 miljoen gecommitteerd aan 87 projecten.

In het overzicht met goedgekeurde projecten in bijlage G is te zien dat deze stijging voornamelijk veroorzaakt wordt in prioriteit 4 'Ontwikkeling en benutting van het menselijk potentieel' en prioriteit 2 'Bevorderen van economische en wetenschappelijk/technologische samenwerking'. Een reden voor de toename van het aantal goedgekeurde projecten in de prioriteiten 2 en 4 wordt gevormd door de extra inspanningen vanuit de Euregio Maas-Rijn voor projectontwikkeling binnen prioriteit 2 en de extra publiciteit en promotie rondom prioriteit 4 (zie paragraaf 2.1).

Zowel de gemiddelde Europese bijdrage per project als de gemiddelde totale kosten per project zijn voor alle prioriteiten toegenomen ten opzichte van de tussentijdse evaluatie. De reden voor de toename kan afgeleid worden uit het overzicht van alle goedgekeurde projecten tot en met 30 juni 2005 (bijlage G).

Dit overzicht laat namelijk zien dat in de periode van 1 juli 2003 tot en met 30 juni 2005 diverse financieel omvangrijke projecten zijn goedgekeurd. De voorbereiding van deze projecten heeft de nodige tijd gevergd waardoor deze projecten pas later in de programmaperiode ter besluitvorming konden worden voorgelegd aan de Stuurgroep.

Op basis van de cijfers uit de tabel kan geconcludeerd worden dat de Europese middelen voor het gehele programma geconcentreerder zijn ingezet dan ten tijde van de tussentijdse evaluatie.

4.2.3 Inzet van middelen per financieringsbron

De value for money is één maatstaf voor het beoordelen van de efficiëntie van het INTERREG IIIA programma. De hefboomwerking is een andere manier om deze efficiëntie te bepalen. Bij de hefboomwerking wordt gekeken naar de inzet van INTERREG middelen en de inzet van andere middelen die geïnitieerd wordt door het gebruik van INTERREG. Met de hefboomwerking wordt geanalyseerd in hoeverre de verschillende financieringsbronnen bijdragen aan de projecten.

In de tussentijdse evaluatie is de hefboomwerking per financieringsbron in de volgende tabel gepresenteerd. Deze tabel bevat een overzicht van de bijdragen per financieringsbron zoals verwacht in het PCI (totaal verwachte bijdrage) en de toegekende bijdrage per financieringsbron in de gecommiteerde projecten.

Tabel 4.2 Bijdrage per financieringsbron

	PCI	Gecommiteerde bijdragen tot 30 juni 2003		Gecommiteerde bijdragen tot 30 juni 2005	
	Totaal verwachte bijdrage	Toegekende bijdrage	Als % van totaal verwachte bijdrage	Toegekende bijdrage	Als % van totaal verwachte bijdrage
EFRO	53.880.812 (was 52.705.854)	21.393.073	41%	52.180.403,21	97%
Nationaal publiek	24.693.996 (was 23.927.236)	10.331.667	43%	25.604.589,95	104%
Regionaal publiek	6.191.896 (was 6.311.252)	3.006.314	48%	8.431.868,55	136%
Lokaal publiek	4.454.077 (was 6.049.310)	2.022.418	33%	6.333.447,27	142%
Overig publiek	8.110.440 (was 8.512.505)	4.262.165	50%	8.598.076,48	106%
Privaat	10.430.403 (was 7.905.551)	2.755.527	35%	6.287.548,96	60%

Noot: De cijfers uit het PCI zijn aangepast ten opzichte van de tussentijdse evaluatie als gevolg van wijzigingen in de financiële tabel (zie hoofdstuk 3).

Wanneer de gegevens uit tabel 4.2 vergeleken worden met het committeringspercentage in middelen (97%), blijkt dat de private bijdrage achterblijft ten opzichte van de verwachtingen. De bijdrage van nationale, regionale, lokale en overige publieke organisaties is tot op heden hoger dan verwacht.

4.3 Conclusie

De efficiëntie van het INTERREG IIIA programma is beoordeeld aan de hand van de value for money per maatregel. Voor alle maatregelen is de value for money goed. Met de inzet van de Europese middelen worden de verwachte inhoudelijke doelstellingen ruimschoots gerealiseerd. De Europese middelen worden, in vergelijking met INTERREG II, veel geconcentreerder ingezet in projecten. Een hogere Europese bijdrage is namelijk toegekend aan minder projecten. De INTERREG IIIA projecten zijn in financieel opzicht daardoor omvangrijker dan de INTERREG II projecten.

5 EFFECTIVITEIT IN PERSPECTIEF

De effectiviteit van het INTERREG IIIA programma is een belangrijk punt van aandacht binnen de tussentijdse evaluatie. Dit hoofdstuk richt zich op de effectiviteit van het programma over een langere periode. Daarbij wordt een relatie gelegd met de mogelijke noodzaak van een vervolgp programma. Paragraaf 5.1 beschouwt de effectiviteit van projecten vanuit het lange termijn proces van grensoverschrijdende samenwerking. Ter illustratie worden enkele voorbeeldprojecten in paragraaf 5.2 belicht. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie in paragraaf 5.3.

5.1 Inleiding

De tussentijdse evaluatie van het PCI INTERREG IIIA is – evenals deze update van de evaluatie – onder meer gericht op beeldvorming omtrent de verwachte effectiviteit van het programma. Naast de realisatie van concrete doelstellingen aan de hand van output-, resultaat- en contextindicatoren gaat het daarbij vooral ook om de hoofddoelstelling van het INTERREG IIIA programma: het stimuleren van grensoverschrijdende samenwerking ter versterking van de sociaal-economische ontwikkeling van grensregio's.

Om inzicht te krijgen in de mate van realisatie van de hoofddoelstelling is een evaluatie van de INTERREG IIIA periode alleen niet voldoende. Feitelijk moet gekeken worden naar de uitwerking van het proces van grensoverschrijdende samenwerking, dat sinds de start van het eerste INTERREG programma in 1991 op gang is gebracht. Veel projecten in het huidige INTERREG IIIA programma vinden hun oorsprong in initiatieven die reeds in de eerdere INTERREG programma's zijn gestart. In het algemeen kan geconcludeerd worden dat INTERREG I zich met name heeft toegespitst op het leggen van contacten, het inventariseren van problemen dan wel kansen en het doen van studies en onderzoeken. Binnen INTERREG II zijn deze nieuw gestarte samenwerkingsverbanden vaak voortgezet middels de uitvoering van pilotprojecten, terwijl INTERREG III A zich met name richt op doelgerichte, structuurversterkende en duurzame activiteiten.

Dit kenschetst ook het proces van grensoverschrijdende samenwerking, zoals dat binnen de Euregio Maas-Rijn in de loop der jaren naar voren is gekomen. Het is in veel gevallen een proces dat een relatief lange periode bestrijkt. Daarin worden dikwijls meerdere stadia onderscheiden, zoals:

- zoeken en leggen van contacten;
- inventarisatie van gezamenlijke problemen of kansen (studies);
- opbouwen van relaties en verkennen en overbruggen van cultuur- en taalverschillen;
- onderzoeken haalbaarheid, gezamenlijke planontwikkeling;
- eventueel formalisering of institutionalisering van de samenwerking;
- gezamenlijke activiteiten (pilot) en vervolgv activiteiten, instandhouding en uitbreiding van netwerk.

Iedere fase kan een relatief langere periode beslaan en kan noodzakelijk zijn om daadwerkelijk tot zichtbare of merkbare resultaten te komen. Dit onderscheidt een programma als INTERREG van bijvoorbeeld een Doelstelling 2 programma. Binnen de INTERREG programma's is vaak geen sprake van bestaande grensoverschrijdende netwerken, visies, samenwerkingsverbanden en wet- en regelgeving die als basis voor de uitvoering van concrete activiteiten kunnen dienen. Doelstelling van projecten binnen INTERREG is juist dikwijls het creëren van deze noodzakelijke basis om in een latere fase concrete effecten te kunnen bewerkstelligen.

Dit proces is herkenbaar binnen de opeenvolgende INTERREG programma's in de Euregio Maas-Rijn. Binnen de eerste INTERREG periodes lag het accent in veel gevallen nog op het van de grond trekken van grensoverschrijdende samenwerking binnen uiteenlopende sectoren en beleidsvelden.

Veel projecten waren bijvoorbeeld gericht op het leggen van contacten, het doen van onderzoek en planontwikkeling. Indien dit soort projecten succesvol verlopen bestaat er vervolgens een basis om – al dan niet met steun vanuit INTERREG – activiteiten te ontplooiën die daadwerkelijk leiden tot zichtbare of merkbare resultaten.

Binnen het huidige INTERREG IIIA programma mag dan ook verwacht worden dat – meer dan in het verleden – resultaten worden geboekt die direct bijdragen aan de gewenste sociaal-economische ontwikkeling van de Euregio Maas-Rijn. Daarnaast wordt ook binnen dit programma uiteraard nog steeds geëxperimenteerd en zijn sommige projecten gericht op de uitvoering van pilotprojecten op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking. Ook de laatstgenoemde projecten zullen, indien succesvol, een vervolg moeten krijgen om uiteindelijk tot de beoogde tastbare en blijvende resultaten te kunnen leiden. Alleen wanneer dit vervolg wordt bereikt, kan – vanuit het perspectief van de hoofddoelstelling van INTERREG – gesproken worden van een daadwerkelijk effectieve inspanning die bijdraagt aan de Europese integratie.

Binnen het huidige programma blijkt dat steun vanuit INTERREG voor initiatieven op uiteenlopende terreinen noodzakelijk is om de gewenste samenwerking mogelijk te maken. Daaruit moet ook worden afgeleid dat het proces van grensoverschrijdende samenwerking nog niet altijd tot een punt van onomkeerbaarheid is gebracht.

Wanneer de effectiviteit van het INTERREG IIIA programma binnen de Euregio Maas-Rijn in ogenschouw wordt genomen, leidt het voorgaande tot een belangrijke nuancering. Een succesvolle uitvoering van individuele projecten binnen deze programmaperiode duidt immers nog niet in alle gevallen op een succesvolle voortzetting van het samenwerkingsproces. In veel gevallen moeten de projecten worden beschouwd als deelstappen die in een latere periode een vervolg verdienen.

5.2 Succesvolle initiatieven

Een uitgebreide beschouwing van de ontwikkeling van grensoverschrijdende samenwerking binnen de Euregio Maas-Rijn gedurende de verschillende programma-periodes overstijgt de reikwijdte van deze update van de tussentijdse evaluatie. Toch is het belangrijk hier te benadrukken dat de resultaten binnen een INTERREG programmaperiode niet altijd op zichzelf beoordeeld kunnen worden, maar ook samenhangen met een proces over een langere periode.

Een beeld wordt hier geschetst aan de hand van vier initiatieven, die met ondersteuning vanuit INTERREG succesvol invulling hebben gegeven aan grensoverschrijdende samenwerking op uiteenlopende terreinen (zie bijlage I).

Daarbij is gekeken naar de projecten:

- Zorg over de grens
- MR Triangle
- PROQUA
- ÖPNV

Zorg over de grens

Binnen de Euregio Maas-Rijn zijn aansprekende resultaten geboekt als het gaat om samenwerking binnen de zorgsector. De Euregio wordt op dit gebied ook door de Europese Commissie vaak als voorbeeldregio genoemd.

Binnen het huidige INTERREG IIIA programma loopt het project Zorg over de Grens, waarin ziekenhuizen en ziektekostenverzekeraars in Duitsland, België en Nederland samenwerken om te komen tot grensoverschrijdende afstemming en benutting van zorg binnen de Euregio. Essentieel is daarbij de afspraak dat ziektekosten over de grens zonder voorafgaande toestemming door de verzekeraars worden vergoed.

Het project bouwt voort op eerdere projecten die vanuit INTERREG I en II zijn gesubsidieerd. Tijdens INTERREG I beperkte het project zich vooral tot ziekenhuizen, met de nadruk op studies naar samenwerking. Tijdens INTERREG II namen zowel ziekenhuizen als verzekeraars deel. De samenwerking binnen INTERREG II is voortgezet in INTERREG IIIA. Het huidige project zet in op daadwerkelijke implementatie en uitbreiding van grensoverschrijdende zorgmogelijkheden.

Het huidige stadium wordt in belangrijke mate nog steeds beschouwd als pilotfase. Gerekend wordt op een vervolginiatief, meer gericht op het behouden van het netwerk, het concretiseren van de inzet en het vastleggen van rechten en plichten. Steun vanuit INTERREG (IV) wordt noodzakelijk geacht om het ambitie- en schaalniveau van de samenwerking vast te kunnen houden. Het risico bestaat anders dat de opgebouwde samenwerking terugvalt tot beperkte bilaterale contacten.

MR Triangle: een gezicht naar buiten

Het project MR Triangle is vooral een communicatieproject, gericht op het aantrekken van buitenlandse investeerders. De Euregio Maas-Rijn wordt daartoe als één regio op de kaart gezet en als aantrekkelijke vestigingsplaats gepositioneerd. Naast de gezamenlijke externe profilering heeft het project als belangrijk effect dat betrokken partners zoals ontwikkelingsmaatschappijen elkaar beter leren kennen en hun samenwerking intensiveren.

De contacten tussen de partners binnen het project zijn tot stand gekomen via het INTERREG II project Life Science. Deze netwerkvorming heeft tot een tweetal concrete projecten geleid binnen INTERREG IIIA, te weten Life Science II en MR Triangle.

Het project MR Triangle komt dus voort uit een eerder samenwerkingsverband, maar betreft vanuit inhoudelijk perspectief vooral een goede start. Het kan de samenwerking nog niet tot een volwassen stadium brengen. Het project legt de basis maar zal een vervolg moeten krijgen om te kunnen resulteren in een duurzaam, zelfdragend verband. Inhoudelijke uitbreiding wordt voorzien door naast algemene promotie van de Euregio Maas-Rijn meer aandacht te besteden aan gerichte communicatie en contacten.

Voor het project Zorg over de Grens zijn de eerste contacten zelfs reeds tot stand gekomen in het eerste INTERREG programma. Op basis van deze contacten is het netwerk tijdens INTERREG II verder uitgebreid. Voor ÖPNV geldt eveneens dat het pad is gebaad door een groot aantal contacten en bijeenkomsten die gedurende de eerdere programmaperiodes tot stand zijn gebracht.

ÖPNV: grensoverschrijdend openbaar vervoer

De ontwikkeling en verbetering van grensoverschrijdend vervoer is van groot belang voor de totale ontwikkeling van de Euregio Maas-Rijn. Het onderwerp is gedurende de verschillende INTERREG programma's dan ook al veelvuldig besproken, onder meer in de Euregionale Commissie natuur, milieu en verkeer en diverse andere bijeenkomsten.

Het project ÖPNV richt zich op grensoverschrijdend openbaar vervoer. Doel van het project is het opstellen van een gezamenlijk grensoverschrijdend streekvervoersplan. Dit moet een bindend en centraal basisinstrument zijn om te komen tot daadwerkelijke planning en ontwikkeling van grensoverschrijdend openbaar vervoer in de Euregio. Verder wordt de oprichting van een coördinatiepunt ÖPNV voorzien.

Het initiatief voor het plan is mogelijk gemaakt door de veelvuldige contacten en overlegmomenten die binnen de eerdere INTERREG programma's hebben plaatsgevonden. Ook de totstandkoming van het plan zelf is een proces van lange adem. Het zal ook nog centraal staan in het beoogde vervolgproject 'ÖPNV sofort' dat binnen het INTERREG IIIA programma is ingediend.

De daadwerkelijke uitvoering van acties om de openbaar vervoersverbindingen over de grens te verbeteren zal een nog langere periode omvatten en wacht in belangrijke mate op de totstandkoming van het gezamenlijke plan. Steun vanuit INTERREG is zeker noodzakelijk om gezamenlijke activiteiten en investeringen mogelijk te maken.

Per project is in een kader een omschrijving opgenomen. In alle gevallen is daarbij sprake van een project dat niet op zichzelf staat, maar onderdeel is van een proces dat een langere periode omvat. De geselecteerde projecten vinden hun oorsprong in contacten, netwerkvorming, studies en pilots uitgevoerd tijdens INTERREG I en II.

Zo hebben netwerkvorming en studies/pilots ter verkenning van de mogelijkheden tijdens INTERREG II geleid tot PROQUA-Euregiocompetentie en MR Triangle.

PROQUA: grensoverschrijdende arbeidsmarktkwalificatie

Het project PROQUA-Euregiocompetentie is gericht op een samenhangende strategie om binnen de Euregio Maas-Rijn te komen tot een euregionaal kwalificatieniveau binnen het beroepsonderwijs. Naast de opleidingsinstellingen zijn ook overheden, bedrijven, werkgeversorganisaties en kamers van koophandel betrokken. Het project voorziet daarnaast in een noodzakelijke coördinerende infrastructuur om versplintering van activiteiten te voorkomen.

De eerste contacten tussen de deelnemende partijen zijn tot stand gekomen tijdens INTERREG II. Naast de netwerkvorming stond in die fase ook een analyse van mogelijkheden en beperkingen centraal.

Na de analyse zijn de deelnemende partijen niet stil blijven zitten en hebben specifieke thema's geselecteerd waarvoor een leergebied en onderwijsmateriaal/leersituaties ontwikkeld zijn, zoals arbeidsrecht en erkenning van diploma's. Dit laatste heeft plaatsgevonden tijdens het INTERREG IIIA programma.

Hoewel met deze invalshoek reeds voorwaarden worden gecreëerd voor duurzame resultaten na afloop van het project, is het proces nog niet geheel afgerond. De ontwikkeling voor de overige thema's is nog noodzakelijk, daarnaast is het van belang ervoor te zorgen dat de resultaten geïmplementeerd worden in de nationale wet- en regelgeving. Steun vanuit INTERREG wordt in de toekomst nog nodig geacht, met name voor activiteiten die bedoeld zijn om met de projectpartners tot afspraken te komen over de structurele financiering van activiteiten. Bovendien wordt gedacht aan uitbreiding van het initiatief, bijvoorbeeld richting hoger onderwijs.

Voortbouwend op het fundament dat via eerdere activiteiten is gelegd, richten de huidige projecten zich op verdieping en verbreding van de samenwerking op het betreffende beleidsterrein.

De huidige projecten worden binnen INTERREG IIIA gezien als belangrijke initiatieven en voorbeelden van succesvolle grensoverschrijdende samenwerking.

Hoewel de huidige projecten op zichzelf goed verlopen, geldt ook in deze gevallen dat een succesvolle afronding van de projecten geen optimale en blijvende resultaten in de toekomst garandeert. In alle vier gevallen geeft de indiener aan dat zij vervolginiciatieven voorziet en ook nodig acht.

Het risico is anders groot dat de huidige samenwerking op Euregionaal niveau bijvoorbeeld terugzakt naar beperkte bilaterale contacten, dat gezamenlijke activiteiten stoppen of dat gezamenlijke planvorming uiteindelijk niet leidt tot gezamenlijke investeringen. De vervolginiciatieven zijn dan ook bedoeld voor bijvoorbeeld verankering van de samenwerking, zorgdragen voor financiële continuïteit en uitvoering van concrete gezamenlijke activiteiten. In alle vier gevallen wordt uiteindelijk gestreefd naar structurele grensoverschrijdende samenwerking en structurele resultaten die de integratie van de Euregio bevorderen.

5.3 Conclusie

De update van de tussentijdse evaluatie richt zich onder meer op beoordeling van de verwachte effectiviteit van het programma en haar projecten. Een belangrijke nuancering die daarbij in dit kader wordt gemaakt, is dat de effectiviteit inderdaad enerzijds op programma- of projectniveau kan worden geanalyseerd. Anderzijds dient ook rekening te worden gehouden met het feit dat projecten deel uitmaken van een samenwerkingsproces dat een langere periode omvat.

Dit proces – dat uiteindelijk zou moeten leiden tot duurzame en blijvende samenwerking en resultaten – is in veel gevallen nog niet afgerond wanneer de projecten binnen INTERREG IIIA succesvol zijn uitgevoerd. In veel gevallen worden vervolginiciatieven voorzien en noodzakelijk geacht.

Rekening moet dan ook worden gehouden met de noodzaak van subsidiemogelijkheden in de toekomst. Daarbij ligt het voor de hand de inhoudelijke reikwijdte van deze mogelijkheden te beperken tot die beleidsvelden, waarop de grensoverschrijdende samenwerking al verevorderd is en in de toekomst tot een blijvende vorm dan wel een blijvend resultaat kan worden gebracht.

6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies en aanbevelingen uit de voorgaande hoofdstukken puntsgewijs geformuleerd conform de opbouw van dit rapport. Alle voorgaande hoofdstukken zijn afzonderlijk afgerond met een paragraaf conclusies, dit hoofdstuk is dan ook in belangrijke mate een synthese van deze conclusies per hoofdstuk.

Implementatie aanbevelingen tussentijdse evaluatie 2003

Conclusies:

- De aanbevelingen uit de tussentijdse evaluatie zijn veelal volledig overgenomen door de Euregio Maas-Rijn en op de voorgestelde wijze geïmplementeerd. Wanneer dit niet het geval was of kon zijn, zijn hiervoor per aanbeveling duidelijke redenen aangegeven.
- De implementatie van de aanbevelingen heeft geleid tot budgetoverhevelingen en – verschuivingen, initiëring van nieuwe projectvoorstellen en een herziene indicatorenset. Daarnaast zijn mogelijkheden gecreëerd voor een snellere start van de uitvoering in bepaalde gevallen en heeft frequenter contact tussen de projectontwerpers/-uitvoerders en de regionale projectmanagers plaatsgevonden.

Aanbevelingen:

- Het bestuurlijk besluitvormingsproces is naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie geanalyseerd. Dit heeft geleid tot mogelijkheden voor vereenvoudigde besluitvorming, voor financieel omvangrijke projecten en projecten waarbij één van de partners problemen ondervindt, in het bestuurlijke traject. Gezien de nog resterende tijd binnen het programma en een mogelijke voortzetting van het INTERREG programma in de toekomst, blijft het zoeken naar mogelijkheden tot versnelling van procedures van belang.

Effectiviteit

Conclusies:

- De tussentijdse evaluatie en de inventarisatie van het EMR Bureau naar projecten in voorbereiding, inclusief de financiële omvang en de slagingskans, hebben geleid tot budgetoverhevelingen en budgetverschuivingen. Vanuit maatregel 1.2 'Bevordering van de grensoverschrijdende mobiliteit' en maatregel 2.2 'Toerisme' is budget overgeheveld naar maatregel 2.1 'Bevorderen nieuwe en vernieuwende bedrijvigheid'. Daarnaast is binnen prioriteit 4 budget verschoven van maatregel 4.1 'Versterken van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt' naar maatregel 4.2 'Scholing en beroepsopleiding'.
- De Europese Commissie heeft in het kader van de indexering extra Europese middelen beschikbaar gesteld. Dit heeft geleid tot een verhoging van de budgetten van de maatregel 2.1 'Bevorderen nieuwe en vernieuwende bedrijvigheid', 6.1 'Technische bijstand beheer' en 6.2 'Technische bijstand overig'. Het totale EFRO budget voor het PCI INTERREG IIIA bedraagt nu Euro 53.880.812.
- In 2005 heeft het Comité van Toezicht twee maal een voorstel tot verschuiving van middelen tussen maatregelen binnen een prioriteit goedgekeurd.
- Het committeringstempo was ten tijde van de tussentijdse evaluatie op een hoog niveau gebracht (40%), deze ontwikkeling heeft zich doorgezet in de periode daarna (97%). Ten aanzien van de realisatie (het uitgaventempo) is sinds de tussentijdse evaluatie een behoorlijke slag geslagen. Eind juni 2003 was 6% van de beschikbare Europese middelen uitgegeven, terwijl per 30 juni 2005 35,9% van de beschikbare Europese middelen is uitgegeven. Van de gecommiteerde middelen is per 30 juni 2005 reeds 37% gerealiseerd en gecertificeerd. De N+2 norm is zowel voor 2003 als voor 2004 gehaald.

- De financiële voortgang per prioriteit laat zien dat alleen binnen prioriteit 1, 4 en 5 nog ruimte bestaat voor het goedkeuren van nieuwe projecten. Op basis van de projecten in voorbereiding en het nog beschikbare budget verwacht het EMR Bureau nog in het najaar van 2005 een verzoek tot budgetoverheveling tussen prioriteiten voor te leggen aan de Europese Commissie.
- De tussentijdse evaluatie heeft geleid tot een herziene indicatorenset voor het INTERREG IIIA programma door nieuwe indicatoren toe te voegen, indicatoren te herdefiniëren of te splitsen en de streefwaarden voor bepaalde indicatoren aan te passen. Daarnaast is in de nieuwe indicatorenset voor alle indicatoren een definitie gegeven. De effecten van deze wijzigingen op de coherentie van de indicatorenset zijn nog niet te bepalen.
- Het EMR Bureau heeft de programmadocumenten ontleed en daaruit actiedomeinen geformuleerd per maatregel. Vervolgens zijn de projecten in uitvoering geanalyseerd op hun bijdrage aan de domeinen en is bepaald waarop voor de resterende periode nadruk gelegd dient te worden bij goedkeuring van projecten. De inhoudelijke voortgang krijgt hiermee, naast de bovengenoemde kwantitatieve, een kwalitatieve dimensie en heeft duidelijke meerwaarde voor de evaluatie van de inhoudelijke voortgang op programmaniveau.
- Bij de aanpassing van de indicatorenset is het aantal indicatoren, dat bijdraagt aan de horizontale doelstellingen, uitgebreid. De horizontale doelstellingen kunnen hierdoor beter gekwantificeerd worden.
- De realisatie van de Europese doelstellingen verloopt over het geheel gezien goed. De realisatie van het aantal gewenste arbeidsplaatsen zal geen probleem opleveren. De aantallen deelnemers aan cursussen zijn hoog, verwacht mag worden dat plaatsing naar aanleiding daarvan geen problemen zal opleveren. Ten aanzien van de grensoverschrijdende verkeersstromen blijft de realisatie tot op heden achter. De realisatie van de indicatoren voor milieukwaliteit wisselt, maar verwacht wordt dat de doelen gerealiseerd gaan worden.

Aanbevelingen:

- Het EMR Bureau heeft aangegeven dat er nog voldoende projecten in ontwikkeling zijn. De resterende Europese middelen zullen naar verwachting niet toereikend zijn om al deze projecten goed te keuren. Belangrijk is dan ook dat het EMR Bureau en de Stuurgroep de belangen van de verschillende projecten en de noodzaak van de Europese bijdrage goed tegen elkaar afwegen.
- Sinds de tussentijdse evaluatie zijn de uitgaven van de beschikbare Europese middelen aanzienlijk toegenomen. Het uitgaventempo blijft echter een belangrijk aandachtspunt gelet op de N+2 normen waar het INTERREG IIIA programma ieder jaar mee te maken krijgt.
- De komende tijd zal verder ervaring worden opgedaan met de herziene indicatorenset, zowel op programma- als projectniveau. Het is belangrijk het gebruik en de resultaten van de nieuwe indicatorenset goed en scherp te volgen in 2005 en 2006 om de ervaringen van alle partijen, zoals Stuurgroep, EMR Bureau, regionale projectmanagers en projectuitvoerders, in beeld te kunnen brengen. Op basis van de ervaringen met de herziene indicatorenset kan vervolgens ook in een eventueel vervolprogramma vanaf 2007 gestart worden met een definitieve en goed doordachte indicatorenset.
- Omdat op programma- en projectniveau pas een relatief korte periode gewerkt wordt met de aangepaste indicatorenset, wordt geadviseerd de set in de toekomst nog verder aan te scherpen op basis van de ervaringen die opgedaan worden. Dit geldt zeker ten aanzien van de streefwaarden. Na de aanpassing zijn sommige streefwaarden goed, terwijl andere minder realistisch zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor de indicator 'aantal grensoverschrijdende certificaten of certificatiesystemen'.

Op dit moment wordt met de aangegeven waarden waarschijnlijk het aantal aan leerlingen uit de delen certificaten bedoeld. Het is dan ook goed alsnog een indicator 'aantal te behalen certificaten' toe te voegen. Door de huidige ervaringen goed te monitoren kunnen kengetallen gedefinieerd worden die hulp bieden om voor een eventueel vervolprogramma de streefwaarden op een goede wijze te bepalen.

- De concrete effecten van trainingen medegefinancierd vanuit het INTERREG IIIA programma zijn pas over enige tijd zichtbaar. De toekomstige plaatsing van deze leerlingen kan gevolgd worden via vervolgprojecten binnen INTERREG IIIA of INTERREG IV.
- Het uitspreken van verwachtingen in de update van de tussentijdse evaluatie ten aanzien van het behalen van de doelstellingen voor de toekomst dient plaats te vinden aan de hand van een aantal indicatoren. De Europese Commissie heeft deze indicatoren vooraf niet gedefinieerd, waardoor op dit moment geen goed cijfermateriaal beschikbaar is. Teneinde deze situatie in de toekomst te voorkomen wordt geadviseerd hierover in een eventueel vervolgprogramma expliciete, maar ook realistische afspraken te maken met de Europese Commissie. Op deze wijze kan tegemoet gekomen worden aan de behoefte van de Europese Commissie.

Efficiëntie

Conclusies:

- Door de aanpassing van de indicatorenset is het mogelijk geweest de kwantitatieve value for money binnen het INTERREG IIIA programma te bepalen. Voor nagenoeg alle maatregelen is de value for money goed. De inhoudelijke realisatie van de indicatoren volgt de besteding van de financiële middelen goed. In sommige gevallen overschrijdt de inhoudelijke realisatie de besteding van financiële middelen zelfs (ruim).
- De Europese middelen voor het INTERREG IIIA programma zijn per 30 juni 2005 meer geconcentreerd ingezet dan ten tijde van de tussentijdse evaluatie. De gemiddelde totale omvang van de projecten is sinds de tussentijdse evaluatie toegenomen.
- De private bijdrage blijft achter ten opzichte van de verwachtingen zoals geformuleerd in het PCI INTERREG IIIA. Dit wordt opgevangen door de bijdrage van nationale, regionale, lokale en overige publieke organisaties.

Aanbevelingen:

- Wanneer de resterende Europese middelen niet voldoende zijn om alle projecten in voorbereiding goed te keuren, biedt de value for money een goed kader voor het afwegen van de belangen van de verschillende projecten en de noodzaak van de Europese bijdrage.
- Voor de resterende duur van het programma is het belangrijk thema's te identificeren waarop het programma, evenals een eventueel vervolgprogramma, zich verder kan richten. Thema's kunnen gedefinieerd worden aan de hand van succesvolle 'vuurtorenprojecten', waarbij het stadium van de samenwerking een aandachtspunt is. Een belangrijke vraag is of een eventueel vervolgprogramma kan leiden tot blijvende samenwerking en resultaten.

Effectiviteit in perspectief

Conclusies:

- De effectiviteit van het INTERREG IIIA programma kan gedeeltelijk op programma- of projectniveau worden geanalyseerd. Daarnaast dient rekening gehouden te worden met het feit dat projecten deel uitmaken van een samenwerkingsproces dat een langere periode omvat. Dit proces is in veel gevallen nog niet afgerond wanneer de projecten binnen INTERREG IIIA succesvol zijn uitgevoerd. In veel gevallen worden vervolginiciatieven voorzien en noodzakelijk geacht.

Aanbevelingen:

- Bij het bepalen van de noodzaak van subsidiemogelijkheden in de toekomst is het aan te raden de inhoudelijke reikwijdte van de mogelijkheden te beperken tot die beleidsvelden, waarop de grensoverschrijdende samenwerking al vergevorderd is en in de toekomst tot een blijvende vorm dan wel een blijvend resultaat kan leiden.